БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

№ 208 (6643)
ОКТЯБРИИН 10
СУББОТО
1953 он

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Творческо организацинуудай хүдэлмэриие һайжаруулха

Парти ба Правительство арадай материальна ажана байдалые түргэнөөр һайжаруулхын ба бухы советскэ хүнүүдэй улам ургажа байгаа культурна эрилтые хангахын түлөө гол анхаралаа хандуулжа байна. ССР Союзай Верховно Соведэй V сессиин ба КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй шиидхэбэринүүдэй ёһоор, манай парти арад зоной хэрэглэхэ эд товарнуудые ба хүдөө ажахын продуктнуудые ойрын 2—3 жэл соо элбэг дэлбэг болгохын түлөө бүгэдэарадай хүдэлөө эмхидхэжэ байна.

Партиин табиһан һайн һайхан зорилгонууд ажалшадай дунда угаа ехэ патриотическа дэбжэлтэ үүсхэбэ. Бухы советскэ хүнүүд, ниитын бухы организацинууд энэ агууехэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулхын түлөө эрмэлзэнэ. Энээнтэй хамта, партиин табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэдэнь, арад зондо өөрынгөө искусстваар туһалхаһаа хүндэтэй зорилго литературын ба искусствын хүдэлмэрилэгшэдтэ байхагүй.

Гэхэтэй хамта, манай республикын творческо организацинууд мүнөө дээрээ энэ талаар мүртэй юумэ үшөө хээдүй, партиин ЦК-гэй Пленумэй тогтоолтой зохилдуулан, өөһэдынгөө зорилгонуудые тодорхойлоогүй, энэ тогтоолые арад зоной дунда пропагандировалха хэрэгтэ оролсоогүй байха юм.

Колхозууд, МТС-үүд, предприятинууд ба эмхи зургаануудта парти, правительствын шухала тогтоолнуудай үүсхэһэн ажалай ехэ дэбжэлтые, хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхын түлөө тэмсэлдэ оролсоһон хүнүүдэй һанал бодолые, патриотическа мэдэрэлые харуулһан очеркнууд, рассказууд ба уранзохёолшодой публицистическэ статьянуудай республиканска газетэнүүдэй хуудаһанууд дээрэ хэблэгдэдэг һаань, ямар ехэ шухала байһан тухайнь хэлэлтэшьегүй. Эдэ удэрнүүдтэ уранзохёолшодой дулэтэ үгэнүүд радиогоор ба ажалшадай урда саг үргэлжэ дуулдажа байха ёһотой. Хүдөө ажахые хүгжөөхэ ба арад зоной ажана байдалые һайжаруулха талаар партиин табиһан зорилгонуудые пропагандировалгада зорюулагдаһан гоё һайхан плакатанууд, панно ба диаграммануудые манай уранзураашадай олоор зурадаг һаань, ямар ехэ туһатай байха һэм.

Гол шухала зорилгонь юуб гэхэдэ, уранзохёолшод, уранзураашад, композиторнууд ба театрнуудай хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө саашанхи творческо хүдэлмэридэ зохихо тобшолол хэхэ, идейнэ үндэр хэмжээтэй уранһайханай шэнэ шэнэ зохёолнуудые бэшэхэ, спектакльнуудые зохёохо ба уранзурагуудые зураха, тэрээн соогоо советскэ арадай урда партиин табиһан ажабайдалай онсо шухала ба хойшолуулашагүй зорилгонуудые харуулха ябадал болоно. Манай прозаигууд, поэдүүд, драматургнууд, уранзураашад ба театральна ажал-ябуулгашад өөһэдынгөө зохёолдо хэрэглэхын тула колхозууд, МТС-үүд ба промышленна предприятинуудай ажабайдалһаа, арад зоной ажана һайн байдалай түлөө мүнөө бухы хүсэ шадалаа үгэжэ байһан манай гайхалта хүнүүдэй ажабайдалһаа ѳурхэ хүдэлгэмэ хэдэн олон темэнүүдые абажа шадаха байна гээшэб!

Республикын творческо кадрнууд партиингаа заабарие хүтэлбэри болгон, манай мүнөөнэй бодото байдалда, советскэ хүнүүдэй һанаа сэдьхэлдэ бии байһан бухы типическэ юумые үнэн зүбөөр ба гүнзэгытөөр харуулдаг байгаа һаа, һайн шанартай зохёолнуудые байгуулха талаар өөһэдынгөө зорилгонуудые дүүргэжэ шадаха байна. Гэхэ зуура, зарим уранзохёолшод ба уранзураашадай эдэ шухалын шухала эрилтэнүүдые дүүргэдэггүй байһаниинь гэмшэлтэй. «Бурят-Монголой драматурги тухай» гэһэн өөрынгөө тогтоол соо КПСС-эй обкомой бюро энэ ехэ дутагдал тухай дахин зааһан байна. Гансашье драматургнууд бэшэ, мүн бусадшье жанраар бэшэдэг уранзохёолшод, тэрэшэлэн уранзураашад ба искусствын бусад хүдэлмэрилэгшэд иимэ дутагдалнуудтай байха юм. Уранзохёолшод, уранзураашад ба композиторнууд ажабайдалые муугаар шудална, тэрэниие мэдэнэгүй, тиимэһээ мүнөө үеын темээр зохёолнуудые бэшэнэгүй, ерээдүй тээшэ эршэмтэйгээр зориһон түрүү хүнүүд ба новаторнууд зохёолнуудайнь гол геройнууд болоногүй гэжэ партиин обком нэгэтэбэшэ заана. Үнэхөөрөөшье тиимэ байна. Мүнөө үеын темээр, жэшээнь Н. Балданогой «Булагай эхиндэ», «Баян гол» гэжэ пьесэнүүд, Ц. Очировай «Ужам харгыда» гэжэ повесть, Павловай «Райкомой заседани» гэһэн зураг ба бусад зохёолнууд гарабашье, бодото байдалые зүбөөр харуулжа шадаагүй, тэдэнэй геройнууд бүдэхи муугаар, схемэ шэнгеэр харуулагдаһан байха юм.

Республикын уранзохёолшод ба уранзураашадай олон зохёолнуудай ехэ дутагдалынь гэхэдэ, үнэхөөрөө уранһайхан зохёолнуудай ёһотой шэнжэ шанарынь болохо ажабайдалдахи элдэб арсалдаанууд, эрид конфликтнууд тэрээн соонь үгы байдаг. Хурса асуудалнуудые, шэнэ проблемэнүүдые манай драматургнууд ба уранзохёолшодой табижа шададаггүй ба табихаяа айдаг ябадал хадаа драматургическа болон бусад зохёолнуудай удаан байнгүй мартагдадагайнь гол шалтагаан болоно.

Манай театрнууд республикын ажабайдалые алишье талаһаань харуулһан шэнэ пьесэнүүд ба либреттэнүүдээр тон ехээр дутажа байдаг. Энэ хадаа республикын театральна искусствые хүгжөөлгэдэ тон ехэ һаад ушаруулна. Мүн бурят-монгол хэлэн дээрэ бэшэгдэһэн нэгэ акттай пьесэнүүд ба бусад багахан зохёолнууд городой ба хүдөөгэй клубуудта, Культурын байшангуудта ехээр дутана. Хүнүүдэй ухаан бодолдо үшөө бии байһан хуушанай үлэгдэлнүүдые шүүмжэлһэн нэгэшье сатирическэ пьесэ байхагүй.

Манай зарим уранзохёолшод, уранзураашад, композиторнууд ба театральна хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө творчестводо тон хүнгэнөөр хандаха ябадал гаргана, өөһэдынгөө бэлиг шадабарида найдаад, ёһотойгоор хүдэлмэрилхын түлөө оролдоногүй. Гансашье залуушуул бэшэ, мүн үнинэй, дүршэл ехэтэй уранзохёолшод ба уранзураашад иимэ дутагдалтай. Жэшээнь, нүхэр Ж. Тумунов, А. Арсалановтай хамта «Нойрһоо һэриһэн тала» гэһэн романаар оперын либреттэ бэшээ. Теэд авторнууд тэрээниие театрта ба уранһайханай соведтэ мэргэжэлтэдэй хабаадалгатайгаар зүбшэн хэлсүүлээгүй аад, Культурын министерстводэ тушаахые яараһан байна.

Манай творческо кадрнууд имагтал үсэд шангаар һуралсажа, өөһэдынгөө идейно-теоретическэ бэлэдхэлые, профессиональна мэргэжэлые дээшэлүүлдэг байгаал һаа, урдаа байһан шухала зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэжэ шадаха байна. Үнинэй уранзохёолшод ба уранзураашад Балдано, Голованов, композитор Батуев болон бусадай һуралсаха шухала болоһониинь улам бүри элеэр харагдажа байна. Һуралсал хадаа тэдэнэй творчестводохи амжалтын шухалын шухала условие болоно. Гэхэтэй хамта, зарим уранзохёолшод, уранзураашад, композиторнууд ба артистнууд өөһэдынгөө теоретическэ бэлэдхэлээ дээшэлүүлхын түлөө огто һаналаа табидаггүй байха юм.

Уранзохёолшодой, уранзураашадай ба театральна коллективүүдэй партийна организацинууд парти, правительствын түүхэтэ тогтоолнуудаар табигдаһан шэнэ зорилгонуудые хангаха хэмжээндэ хүрэтэр творческо хүдэлмэриие һайжаруулхын түлөө хурса шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ дэлгэрүүлхэ зохид һайн услови байгуулхаар хэмжээнүүдые абаха ёһотой.

Манай республика дотор

Карафтидай горнягуудай амжалтанууд

Октябрьска Социалистическэ революциин 36-дахи ойн урда тээхи социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод, Баунтын аймагай Карафтитска предприятиин горнягууд ажалай үндэр амжалтануудые түйлаба.

Сентябриин 20-ной байдалаар тус предприяти 1953 онойнгоо түсэб сүм дүүргэһэн байна.

Мүрысөөнэй үедэ ахалагша мастер А. П. Пантинай хүтэлбэрилдэг механическа агрегат жэшээтэ һайнаар хүдэлмэрилөө. Энэ коллектив 1953 онойнгоо даалгабари 170 процент дүүргээ. Мүн нүхэд Шелковников, Гаськов, Эрдынеев, Малыгин гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг механическа агрегадуудай коллективүүд 1954 оной түсэбөөр ажаллажа байна.

Ажалшадай ажана байдалые улам һайжаруулхын түлөө парти ба правительствын анхаралда харюу болгон тус предприятиин коллектив социалистическэ мүрысөөнэй тугые улам дээрэ үргэнэ. Теэд 1953 оной эсэс болотор жэлэйнгээ түсэбэй 20 процент болохо продукци түсэбһөө гадуур гүрэндөө үгэхэ гэжэ шиидэбэ.

«Красный Баунт» гэжэ Баунтын аймагай газетэһээ.

Эдэнэр түрүүлнэ

Октябрьска Социалистическэ революциин 36-дахи жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтахын тулада Эхэ оронойнмнай промышленна предприяти бүхэнэй коллектив эрид тэмсэжэ байна. Тэдэнэй тоодо Ленинэй орденто Улан-Удын ПВЗ-гэй шэрэм шудхагшад алдарта үдэртэ зорюулан өөһэдынгөө бэлэгые бэлдэнэ. Тэдэнэр Октябриин хүндэлэлдэ абаһан уялгануудаа бухы дээрэнь октябриин 1-дэ дүүргэбэ. Үйлэдбэриингөө сентябрь һарын даалгабариие дүүргэхэтэеэ хамта энэ жэлэй 10 һарын программые сүм дүүргээд, ноябрь һарын түсэбөөр ажаллажа байна. Тиин үнгэрһэн 9 һара соо тэдэнэр түсэбһөө гадуур мянга гаран тонно шэрэм шудхаа.

Энэ коллектив 1953 оной эхинһээ хойшо һара бүриингөө түсэбые саг соонь дүүргэнэ, материалнуудые арьбална. Тэдэнэй дундаһаа 53 хүдэлмэришэд тус бүридөө хоёр жэлэй нормые дүүргэнхэй. Стахановецууд нүхэд Разбойников, Ковалевский, Сергеев, Бадеев, Цыбиктаров болон бусад шудхалаагай хэбүүдые хэлгэ, шэрэм шудхалга ба шудхагдаһан детальнуудые точилдолго дээрэ хүдэлмэрилхэ зуураа, халаанайнгаа нормонуудые 150—160 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

Б. Степанов.

Колхознигуудай үүсхэл

Закаменай аймагай Хамниин сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоолые ехэ үүсхэлтэйгээр угтаба.

Һүүлэй мэдээнэй ёһоор тус колхоз таряа, һү, мяха, нооһо ба бусад продуктнуудые тушаалгаар гүрэнтэйгөө сүм тоосоо.

Мүнөө колхозой бухы фермэнүүд, бригаданууд, гүүртэнүүдээр агитаторнууд ябажа, Пленумэй тогтоолоор ойлгууламжын хүдэлмэри үнгэргэнэ. Партийна эхин организациин секретарь нүхэр Попов, колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Доржиев гэгшэд колхозойнгоо байдал дээрэһээ жэшээнүүдые баримталан хөөрэлдөөгөө ехэ ойлгосотой һайнаар үнгэргэнэ.

Мүнөө колхознигууд ниитынгээ адуу малда тэжээлэй бата бэхи база байгуулгын, таряа хуряалгын хүдэлмэринүүдээ дүүргэхын тула бухы хүсэеэ элсүүлэн хүдэлмэрилжэ байна.

Б. Доржиев.

Шахтернуудай амаралта

Галуута-Нуурай рудоуправлениин горнягууд өөһэдынгөө зунай амаралтые хүхюун сэнгэлигээр, культурнаар үнгэргэдэг.

Энэ зундаа 70 гаран горнягууд Бухэсоюзна ба нютагай курортнуудта ба санаторинуудта амараа. Тэдэнэй тоодо горно мастер Щекочев, взрывник Иванов, навалоотбойщик Козлов ба бусад оролсоно.

С. Шарапов.

МТС-үүдтэ хүдэлмэрилхээ ошохонь

«СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй түүхэтэ тогтоолые манай республикын ажалшад халуунаар угтаа. Хүдэлмэришэн, инженер, технигшье байг, хүдөө ажахын механизатор гү, али мэргэжэлтэшье байг—хэншье хадаа хүдөө ажахын урда парти, правительствын табиһан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ өөрөө юугээр туһалжа шадахабиб гэжэ бодоно. Тэдэнэр колхозууд ба МТС-үүдтэ хүдэлмэрилхөөр эльгээгыт гэһэн гуйлтатайгаар партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органуудта ерэнэ.

Һаяхан, Георгий Игнатьевич Адамович ба тэрэнэй һамган Клавдия Григорьевна Адамович республикын ямар нэгэн МТС-тэ хүдэлмэрилхыемнай эльгээгыт гэһэн гуйлтатайгаар КПСС-эй Бурят-Монголой обкомдо хандаһан байна. Тэдэнэй эльгээһэн мэдүүлгэ соо иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Манай Коммунистическэ партиин уряагаар хүдөө ажахыда ошожэ хүдэлмэрилхые хүсэнэбди. Бидэниие республикын ямар нэгэн МТС-тэ хүдэлмэрилхөөр эльгээхыетнай гуйнабди. Бидэнэр хоюулаа техник-механигай мэргэжэлтэйбди».

Тэдэнэй мэдүүлгэдэ хангалтатай харюу ерэбэ. Тэдэнэр Ториин МТС-тэ: Клавдия Григорьевна—малажалай ажал ехэтэй процессүүдые механизацилгын талаар инженер-механигаар, Георгий Игнатьевич—машинно-тракторна мастерскойе даагшаар хүдэлмэрилхэ болобо.

* * *

Доржо Харгатханов анхан Баргажанай МТС-тэ участково механигаар хүдэлмэрилһэн байгаа. Һүүлэй жэлнүүдтэ заводто хүдэлмэрилбэ. КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоолой гарахада Доржо конструкторска бюродо ажаллажа байгаа һэн. Энэ түүхэтэ тогтоолтой танилсаһанай һүүлээр хүдөөгөө бусажа, саашадаа хүдөө ажахыда хүдэлмэрилхэ гэжэ шиидэһэн байна.

— Республикынгаа хүдөө ажахые саашадань хүгжөөлгэдэ туһалхамни,— гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Республикын Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерство Закаменай МТС-тэ машинно-тракторна мастерскойе даагшаар хүдэлмэрилхэ гэһэн путёвко тэрээндэ үгөө.

Эдэ нүхэд, хүдөө ажахыда хүдэлмэришэн ангиин эльгээһэн түлөөлэгшэд, заводуудай хүдэлмэришэдэй эмхитэй эетэй коллективүүдтэ олоһон үйлэдбэриин үндэр культура ба эмхидхэлые МТС-үүдтэ абаашаха гэжэ лаб найдамаар байна.

Ангуушадай баян олзо

Ондатра олзоборилгын ажахы (Баргажан) ангай арһа тушааха хахад жэлэйнгээ түсэб 123,2 процент дүүргээ һэн. Үшөө июль соо болоһон үйлэдбэриингөө зүблөөн дээрэ энэ ажахын коллектив ангай арһа тушааха талаар III ба IV кварталнуудай түсэбүүдые зүбшэн хэлсээд, ондатра бариха сезонно түсэбөө 110 процент, жэлэйнгээ түсэбые Сталинска Конституциин үдэр хүрэтэр сүм дүүргэхэ гэһэн уялга абаһан байна.

Тиихэдэ ондатрануудай тоо толгойе олошоруулха зорилгоор, агнууриин сезоной һүүлдэ тэдэнэй 30 процентые үлээхэ, ажахынгаа ангай фермын эмэ ан бүхэнһөө 3,5 гүлгэ абаха гэжэ уялга соонь хараалагдаһан байха юм. Ажахын коллектив энэ уялгаяа бэелүүлэн, Байкало-Кударын аймагай олзоборилгын ажахын ангуушадтай мүрысэнэ. Баргажанай ажахы байгша оной гурбадахи квартал соо амжалтатайгаар хүдэлмэрилжэ тараба. Ажахын хүтэлбэрилэгшэд ангуушадайнгаа дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй ашаар, ангай арһа тушааха квартальна түсэбөө 145,9 процент дүүргэһэн байна. Усть-Баргажанай участогай ангуушад (даагшань нүхэр Луковкин) квартальна даалгабаряа аяар 260 гаран процент дүүргээд, мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана.

Мүнөө Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 36 жэлэй ойн хүндэлэлдэ ангуушад мүрысөөгөө улам шангадхана. Ангуушан Н. Цивилев 10 үдэр соо 400, Шелковников Воронков хоёр 700 толгой ондатра баряа. Агнууриин сезоной түрүүшын үдэр нүхэр Шелковников 78 ондатра барижа, рекорд туйлаһан байгаа. Хойто үдэрынь нүхэр Цивилев 89-е барижа, тэрэ рекордыень илаһан байна. Иигэжэ, эдэ түрүү ангуушад-стахановецууд үдэр соо тус бүридөө 500 гаран түхэриг олзо олоно. Эдэ үдэрнүүдтэ намарай агнуури түлэг дундаа ябуулагдажа байна.

Д. Гыргенов.

Түрэл орон доторнай

Московско металлургнуудай Октябриин урда тээхи мүрысөөн

«СЕРП и МОЛОТ» гэжэ Московско металлургическа заводой коллектив юһэ һарынгаа программые болзорһоонь урид дүүргэбэ. Продукциин өөрын үные доошолуулһанай ашаар гурбан миллионһоо дээшэ түхэриг энэ жэлдэ алмагдаа.

Агуехэ Октябрьска социалистическэ революциин 36-дахи ойн хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөөн заводто үргэнөөр дэлгэржэ байна. Мастер Юничевэй хүтэлбэрилдэг 250-дахи прокатна станай халаан энэ мүрысөө үүсхэһэн байна. Прокатчигууд үйлэдбэриингөө даалгабаринуудые саг үргэлжэ дүүргэдэг юм. Арбан һарын даалгабариие хоёр неделеэр болзорһоо урид дүүргэхэ, мүн ажалшадай агуехэ һайндэртэ бэлэг болгон 1000 тонно прокат түсэбһөө гадуур үгэхэ уялга мастер Юничевэй халаан абаба.

(ТАСС).

Шэнэ совхозууд

ЮЖНО-САХАЛИНСК. Сагай уларилай шэрүүншье һаань, курильска овощь ургуулдаг туршалгашад хартаабха, үгэрсэ, помидор хээрын газарта ургуулжа шададаг болоо. Тэдэнэрэй дүй дүршэлынь аралнуудай хүдөө ажахын базые үргэдхэхэ ябадалда хэрэглэгдэнэ. Курильска ба Урда-Курильска районуудта мүнөө хоёр шэнэ совхоз байгуулха хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Тэдэ совхозууд парник соо ба хээрэшье овощьнуудые ургуулха юм. Курильска арал дээрэ хүдэлмэрилхые хүсэһэн мэргэжэлтэдэй, хүдөө ажахын хүдэлмэришэдэй хэдэн олон бүлэнэр шэнэ барилгануудта ерэнхэй. Хүдөө ажахын олон машинанууд болон барилгын материалнууд ехээр эндэ асарагданхай. Ерэхэ жэлэй хабар эдэ шэнэ совхозууд түрүүшынхеэ тарилга хэхэ байна. (ТАСС).

Потребкооперациин шэнэ магазинууд

ОРЕЛ, октябриин 6. (ТАСС). Юһэ һарын турша соо областиин потребкооперации эдеэ хоолой зүйлнүүдые, промышленна эд бараа худалдаха 60 үлүүтэй районно, хүдөөгэй ба бусад магазинуудые, базануудые, хранилищинуудые, складуудые, хилээмэ бариха пекарнинуудые, чайнануудые бариһан байна.

Худалдаа наймаанай сетиие үргэдхэлгэдэ ба хүн зониие хангалга һайжаруулгада 3 миллион үлүүтэй түхэриг гаргашалагдаа.

Дросково, Шаблыкино, Кромы гэжэ тосхонуудай хүн зон шэнэ магазинуудтай болобо. Свердловско районд хилээмэ бариха ехэ пекарни нээгдэбэ. Волховско, Глазуновско болон бусад районуудта чайнануудай тоо олон болоо. Худалдаа наймаанай үшөө 10 склад, байранууд мүнөө баригдажа дүүрэхэнь ойротоо. Худалдаа наймаанай сетиие үргэдхэлгэдэ ерэхэ жэлдэ 1953 онойхиһоо 4 дахин ехэ зөөри гаргашалагдахаар түсэблэгдэнхэй.

Саратовта Культурын ордоной барилга эхилбэ

САРАТОВ. Городой Ленинскэ районд Культурын ордоной барилга хэгдэжэ эхилбэ. Тэрэ хадаа 708 һууритай харалгын, 400 һууритай лекционно залнуудтай, мүн кружковой хүдэлмэри ябуулха 30 комнатотой байха юм.

Культурын ордоной барилгада табан миллион түхэриг һомологдоһон байна.

Уранһайханай самодеятельностиин хүтэлбэрилэгшэдэй курса

САРАТОВ. Саратовска, Сталинградска, Куйбышевска, Чкаловска ба Астраханска областьнуудай город болон тосхонуудай уранһайханай самодеятельностиин хүтэлбэрилэгшэдэй гурба һарын курсанууд эндэ нээгдэбэ. Эдэ курсануудые ВЦСПС эмхидхэһэн байха юм. Курсануудай һурагшадта сценическэ ба хүгжэмэй асуудалнуудаар лекцинүүд уншагдаа. Саратовска консерваториин, хүгжэмэй училищиин профессорнууд ба һургагшанар, городой театрнуудай режиссернууд ба артистнууд лекцинүүдые уншаха юм. Курсантнуудай практическа занятинуудта ехэ саг үгтэхэ байна.

Октябриин 6. (ТАСС).

ССР Союзай Министрнүүдэй Соведһээ

Советскэ элитэ ехэ скульптор, СССР-эй Уранһайханай академиин бодото гэшүүн, СССР-эй арадай уранзурааша, Сталинска шангай лауреат Вера Игнатьевна Мухинагай наһа бараһан тухай ССР Союзай Министрнүүдэй Совет гүнзэгы гашуудалтайгаар мэдээсэнэ.

ССР Союзай Министрнүүдэй Совет.

Хубсаһа һайнаар, түргэнөөр оёдог болохо

Эхэ оронойманай арадай ажахын хүгжэхэтэй хамта, ажалшадай байдал улам һайжарна. Коммунистическэ парти, Советскэ правительство арад зоной ажабайдалай материальна ба культурна хэмжэээ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ саг үргэлжын анхарал оролдолго гаргана. СССР-эй Верховно Соведэй табадахи сессиин шиидхэбэринүүд энээниие эли тодоор гэршэлнэ.

Парти, правительство хадаа арадай хэрэглэлэй зүйлнүүдые гаргалга эрид ехэ болгохо, советскэ ажалшадта эрхим шанартай, гоё һайхан хубсаһа хунар, гутал, мебель болон бусад зүйлнүүдые үгэхэ зорилго табиба.

Городой ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэнүүдые хангалгада оёдолой предприятинууд шухала үүргэ дүүргэдэг гээшэ. Мүнөө эдэ предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ эрилтэнүүд хэгдэжэ байна. Тэдэнэр хадаа ажалшадай захилнуудые түргэнөөр дүүргэхэ, хубсаһа бүхөөр, сэбэрээр оёхо зорилготой. Ажалшадай захилые шадаал һаа һайнаар бүтээхын тула, советскэ хүнүүдэй эрилтэнүүдые культурнаар хангахын тула оролдохо гээшэ оёдолой предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй нангин уялга мүн.

Инвалидуудай «Труд» гэжэ артелиин (түрүүлэгшэнь нүхэр Григорьев, парторганизациинь секретарь нүхэр Николаева) оёдолшодой коллектив урдаа табигдаһан зорилгонуудые яһала һайнаар бэелүүлжэ байна. Тэдэнэр хүдэлмэридөө оёдолой шэнэ ба түрүү аргануудые хэрэглэнэ. Эхэнэрнүүдэй, эрэшүүлэй пальто, костюм болоод бусад олон янзын хубсаһа оёдог цехүүд бригадна методээр хүдэлмэрилдэг болоо. Тиимэһээ ажалай бүтээсэ дээшэлжэ, захилнуудые саг болзор соонь бүтээдэг болонхой.

Артелиин правлени оёдолой операци бүхэндэ шалгалта хэдэг болоһоной ашаар, оёлгын шанарые эрид дээшэлүүлжэ шадаа. Артелиин хүдэлмэриин ехэнхинь механизировалэгдээ. Оёдолой бүхы машинанууд электромотороор хүдэлгэгдэнэ, шагтын бүтүүнүүд тусхай машинаар хэгдэнэ. Ноябрь соо энэ артель хүүгэдэй хубсаһа оёхо шэнэ цех нээхэнь.

Энэ артелиин гэшүүдэй дунда социалистическэ мүрысөөн һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Зургаан бригаданууд эрхим шанартай продукци гаргахын түлөө мүрысэнэ. Мастернууд нүхэд Брачевская, Решетова, Хунтеева болон бусад даалгабаринуудаа 120—130 процент дүүргэхэ зуураа, гансал эрхим шанартай продукци үгэдэг байха юм.

«Труд» артелиин хүдэлмэриин энэ һайшаалта дүй дүршэл городой бусад мастерскойнуудта үргэнөөр хэрэглэгдэдэггүй байһаниинь тон муу. Оёдолой олонхи предприятинууд хүдэлмэридөө ямаршье хубилалта хэнэгүй, хуушанайхяараал ажаллана, ажалшадай эрилтые хүсэд хангажа шаданагүй. Оёдолой олон предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд үйлэдбэри дээрээ ёһотой эмхи гурим байгуулаагүй, хүдэлмэрээ механизацилдаггүй, оёдолшодой дунда социалистическэ мүрысөө эмхидхэдэггүй байна.

Оёдолой бүхы шахуу предприятинууд захилнуудые саг соонь бүтээнэгүй. Захигшадые бүхэли һара срүүлхэ, бусааха ушар олон гарана. Иимэ муугаар хүдэлмэрилдэг предприятинуудай тоодо оёдолой № 1 мастерской (даагшань нүхэр Солодова), оёдолой фабрика (директорынь нүхэр Кичигин), «Победа» артелиин мастерской ба бусад оролсоно. Эдэ предприятинуудта ажалай журам муу байна, голодһо гаргаха ябадал олон. Зарим предприятинууд ажалшадай сүлөөгүй сагта захил абадаг байна. Оёдолой фабрика, «Труд» артельдэ захил неделидээ нэгэ дахин абтана.

Хүүгэдэй хубсаһа оёлго тон муугаар эмхидхэгдэнхэй гээшэ. Олон мастерскойнуудай хүтэлбэрилэгшэд хүүгэдэй хубсаһа оёходо олзо доход багатай гээд, энэ талаар ажалшадай хэрэглэлые хангаһагүй.

Манай оёдолшод малгайнуудые оёлгоор хүнүүдэй эрилтые мүнөө хүрэтэр хүсэд хангажа шаданагүй. Предприяти бүхэн малгайн 2 —3 мастертай. Теэд тэдэнь хүдэлмэрээ зүбөөр эмхидхэжэ шаданагүй. Хэрбээ нэгэ артельдэ малгай оёдог болоо һаа дээрэ гэхэдэ, тус оёлгоор бригадна методые (операци бүхэнөөрнь) механизировальжэ болохо юм.

Манай оёдолшод бүтүү гаргаха, шагта хадаха машинануудаар, электрохайшаар хүсэд хангагдаагүй байна. Тиимэһээ оёдолой олон операцинуудые гараар хэгдэнэ.

Республикын Нютагай промышленностиин министерство, Бурпромсоведэй хүтэлбэрилэгшэд оёдолой ба портновско предприятинуудай хүдэлмэрине үндэһөөрнь һайжаруулха талаар шухала хэмжээнүүдые абанагүй.

Бурпромсовет ба Нютагай промышленностиин министерство артельнүүдые тусхай мэргэжэлтэй болгохо талаар ехэ хүдэлмэри хэхэ уялгатай. Тиигээ хада продукциин шанарые һайжаруулха, өөрынь үные химдаруулха арга боломжо олдохо байна. Мастерскойнуудые хубсаһанай доторой, энгэртэ хэдэг материалнуудаар, гоё һайхан шагтануудаар, олон үнгын ниитхэнүүдээр хангаха хэрэгтэ анхарал багаар табигдана.

Бурпромсовет ба Нютагай промышленностиин министерство мүнөө болотор Улан-Удэдэ «Ателье мод» нээхэ, оёдолой мастерскойнуудай тоо, илангаяа городой захаархи газарнуудта, олошоруулха талаар шухала асуудалнуудые шиидхэнэгүй. Горсоведэй гүйсэдком, райисполкомууд оёдолой предприятинуудай хүдэлмэриие һайжаруулха хэрэгтэ ехэ анхарал оролдолго гаргадаг болохо ёһотой.

А. Олзоев,
КПСС-эй Улан-Удын горкомой промышленностиин ба транспортын таһагые даагша.

Мухаршэбэрэй аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой таряа сэбэрлэлгын бригада һайнаар хүдэлмэрилнэ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зернопультаар таряа сэбэрлэлгэ. **С. Марковай фото.**

Горючи ехээр алмана

Энэ жэлдэ Яруунын аймагай Сосновско МТС комбайнаар таряа хуряаха хүдэлмэрээ богонихон болзор соо 103 процент, тракторна хүдэлмэриинтөө жэлэй даалгабари 97 процент дүүргээд байна. Тиихэтэйгээ хамта МТС-эй механизаторнууд 11769 килограмм горючи алмаа.

Таряа хуряалгын үедэ механизаторнууд нүхэд Д. Башунков, Александр ба Павел Минеевтэн, А. Белобородов, комбайнернууд нүхэд М. Белобородов, Э. Доржиев, М. Виноградов, Б. Жамсуев ба бусад илангаяа һайнаар хүдэлмэрилөө.

Мүнөө механизаторнууд Октябрьска социалистическэ революциин 36 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод, полевой хүдэлмэриин дүүрэтэр тракторна хүдэлмэриингөө даалгабари 110 процент дүүргэхэ, 3000 гектар талмай дээрэхи соломо суглуулжа һүрилхэ, 700 гектар зелёнко хуряаха, 1800 гектар намарэй пар хахалха гэхэ мэтын уялгануудые абаба.

КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоолоор зоригжоһон механизаторнууд абаһан уялгануудаа бэелүүлхын түлөө эршэмтэйгээр хүдэлмэрилжэ байна.

Б. Балданов.

Мастерскойн барилгые болзортоньдүүргэхэбди

Үнгэрэгшэ жэлдэ манай Ториин МТС-тэ хирпиисээр типовой машинно-тракторна мастерской барихын түлөө 855 мянган түхэриг мүнгэн һомологдоһон байгаа. МТМ-эйн барилгые яаралтайгаар дүүргэжэ, ашаглалгада оруулха зорилго һаяхан эмхидхэгдэһэн барилгын бригадын урда табигдаа һэн. Юуб гэхэдэ, машина зэмсэгүүдээ заһабарилха уужам ба дулаан мастерскойгүй дээрэһээ илангаяа үбэлэй үедэ МТС-эй механизаторнуудай хүдэлмэридэ бэрхэшээлнүүд ушардаг һэн.

Манай барилгын бригадын гэшүүдэй муу бэшээр ажаллаһанай ашаар үнгэрэгшэ жэлдэ МТМ-эйн барилгада горьтойхон хүдэлмэри хэгдээ. Манай хүдэлмэридэ МТС-эймнай механизаторнууд ба конторын хүдэлмэрилэгшэд туһалалсадаг байгаа.

Мүн энэ жэлдэшье манай барилгашад бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, нилээд ехэ хүдэлмэри хэбэ. Барилга дээрэ дархашуул нүхэд Михаил Семенов, Виктор Невзгодов, бетонщигууд Александр Петров, Мансур Гарипов, пилорамын моторист Федор Попков болон бусад үдэрэйнгөө нормые эрхим шанартайгаар 100—120 процент дүүргэнэ.

«СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоолтой танилсаад байхадаа, бидэнэр, барилгашад саашадаа улам эршэмтэйгээр ажаллажа, колхозуудай полинуудһаа трактор болон бусад машина зэмсэгүүдэй заһабарида ерэхэдэнь, МТМ-эйнгээ барилгые дүүргэһэн, дулаан ба уужам һаруул байра соо механизмуудые заһабарилха арга олгоһон байхабди гэжэ нэгэн дуугаар мэдүүлнэбди.

Е. Турченко, МТМ-эйн барилгын мастер.

Шофёрнуудай эршэтэ ажал

Свёкло тээһэн автомашинанууд Бичурын сахарай завод тээшэ һубарилдана.

Заводой шофёрнуудай дунда үдэр ерэхэ тудам түрүүшүүлэй тоо олошорно. Шофер нүхэр К. Бершадский «В защиту мира» колхозой поли дээрэһээ сахарна свёкло зөөхэ зуураа 5 рейс хэхын орондо 10—11 рейс хэнэ. Мүн тэрэшэлэн шофернууд Василий Карнаухов, Павел Игначенко, Иосиф Ткачев гэгшэд даалгабаряа 150 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

М. Фалилеев.

Хүдөөдэ кино харуулгые һайжаруулха

(Ажалшадай бэшэгүүдэй шэнжэлэл)

Кино болбол арад зоной культурна ажабайдалда ехэхэн һуури эзэлнэ. Ажалшад шэнэ шэнэ кинофильмнүүдые саг соонь хараха, советскэ киноискусствын түйлалтануудтай танилсаха гэжэ ехэтэ хүсэдэг. Олонхи аймагуудай киносетиие хүдэлмэрилэгшэд ажалшадай энэ эрилтые хангажа шадана. Гэбэшье, зарим нютагуудта кино харуулга муугаар эмхидхэгдэнхэй, киномеханигууд өөһэдынгөө уялгада хойрогоор хандана. Энээн тухай ажалшад редакцида эльгээһэн бэшэгүүд соогоо мэдээсэнэ.

Хориин аймагта кино харуулга муугаар эмхидхэгдэнхэй гэжэ нүхэр **Цыдыпов** «Кино харуулгые гуримшуулха» гэһэн гаршагтай бэшэг соогоо бэшэнэ. Аймцентртэхи ажалшад хүдэлмэриингөө һүүлээр сагаа культурнаар үнгэргэхэ, аймагай Культурын байшанда ерэжэ, кинофильмнүүдые хараха ехэ дуратай юм. Теэд, эндэ кино харуулгын гуримгүйгөөр табигдаһан дээрэһээ тэдэнэй эрилтэ хангагданагүй. Эндэ үдэшын **7 часта киногой** нэгэдэхи сеанс, 9 часта хоёрдохи сеанс эхилхэ гэжэ нэрэтэй юм. Теэд, кино саг соогоо эхилдэггүй байна. Юуб гэхэдэ, билет худалдадаг кассын киногой эхилхэеэ байхада нээгдэдэг дээрэһээ кассын хажууда ехэ түрисэлдөөн болодог. Нэгэдэхи сеансын кино харуулга бүришье эмхи гуримгүй. Үдэшын долоон часай болоходо касса нээгдэжэ, хүнүүдэй билет абажа хүсэд ороодүй байхада кино харуулга эхилдэг. Тиимэһээ түрүүшын 10—20 минута соо кино хараха аргагүй шуугаан, мүн иишэ тиишэ ябалга, оролго гаралга болдог байдаг. Билет худалдалгые гуримшуулха тушаа кино харагшад нэгэнтэбэшэ эрилтэ хэһэн байбашье, тэрэнь мүнөө хүрэтэр хангагданагүй.

Бичурын аймгүйсэдкомой культурын таһагай нүүдэл киногой олонхи механигуудай муугаар хүдэлмэрилдэг тухай нүхэд **Б. М. Базарсадуев, И. Дондубон, К. Санжиев** ба бусад бэшэгүүд соогоо мэдээсэнэ. Ленинэй, Калининай, Ждановай нэрэмжэтэ колхозуудта кино үсөөн харуулагдана. Тус колхозуудта кинокартинанууд хаа яа асарагдахадаашье ехэ муугаар харуулагдана. Жэшээлхэдэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хоёр һарын турша соо нэгэшье кинокартина табигдаагүй байһан юм. Теэд, һаяхан «Тигр Акбар» гэжэ кинокартина асарагдаһан аад, киноаппаратура эбдэржэ, харуулагдаагүй байшоо. Иимэ ушар нэгэнтэбэшэ үзэгдэнэ. Тэрэшэлэн Калининай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдтэ үни удаан саг соо кино харуулагданагүй. Арайшье гэжэ киногой табигдахада лентэнь таһаржа, ехэ муугаар харуулагдана. Теэд, аймсоведэй гүйсэдкомой культурын таһагые һайжаруулхын тула һаналаа багаар табина.

Манай редакцида Курумканай аймагһаа нүхэр **Мунгунов** иигэжэ бэшэнэ: Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой центр Ягдыг тосхон аймцентрһээ ехэшье холо бэшэ юм. Теэд, аймсоведэй гүйсэдкомой культурын таһаг тус тосхоной ажалшадта кино харуулха тушаа зохихо анхарал табинагүй. Энэ колхоздо хоёр һарын туршада уранһайханай нэгэшье фильм харуулагдаагүй. Сентябриин эхин багаар «Седая девушка» гэжэ кинокартина асарагдаһан юм. Теэд, моторой заһабарилагдаагүй байһан дээрэһээ ажалшад хитад арадай киноискусствын һонирхолтой картиные хаража шадаагүй. Иимэ ушар саг үргэлжэ үзэгдэнэ. Юуб гэхэдэ, культурын таһаг дүй дүршэлгүй, бэлэдхэл багатай хүниие кино табихыень эльгээнэ.

Кяхтын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ ба «Большевик» колхозуудай ажалшадта кино үсөөн харуулагдана гэжэ нүхэр **Банзаракцаев** мэдээсэнэ. Аймсоведэй гүйсэдкомой культурын таһагай нүүдэл киногой механигууд аймагай колхозуудта кино гаргаха графигаа сахидаггүй байна. Тус колхозуудта нүүдэл киногой хаа яа ерэхэдэшье, энээн тухай соносхогдоногүй. Тиимэһээ эндэхи зарим ажалшад кино харуулагдаха тухай мэдэнгүй гээгдэшэнэ. Эндэ кино хаа яа асарагдахадаа ганса колхозой центр дээрэ табигдана, холын бригада, малажалай фермэ, гүүртэнүүдэй ажалшадта харуулагданагүй.

Ажалшадта шэнэ шэнэ кинофильмнүүдые саг соонь харуулха хэрэгтэ Закаменай аймагай киносетиин хүдэлмэрилэгшэд бага анхарал хандуулна. Аймагай центр Цакир тосхондо кино харуулга тон хангалтагүй байна. Сентябрь һара соо нэгэшье шэнэ картина харуулагдаагүй, хэды дахин табигдаһан фильмнүүд лэ асарагдаһан байна. Кино тогтоогдоһон саг соогоо эхилдэггүй, заримдаа хахад час хожомдожо эхилхэһээ гадна, таһалдалтайгаар табигдана. Мүн кино харуулжа байһан үедэ эмхи гурим сахигданагүй, хүнүүд **тамхи татана.** Энээн тухай манай редакцида нүхэд **Очиров, Бакшеев** гэгшэд мэдээсэбэ.

Аймагай колхозуудта кино харуулха графигай Мухаршэбэрэй аймаг дотор һайнаар сахигдадаггүй тухай нүхэр **Цыбикмитов** бэшэнэ. Октябриин сомоной «Үнэн» колхоздо һарадаа 3—4 дахин кино табигдаха гэжэ графигаар хараалагданхай юм. Теэд, колхозой центр дээрэ лэ һара соо арай гэжэ 1—2 дахин кино харуулагдана. Тиихэдээшье муугаар харуулагдана, аппарадынь гү, али моторынь ходо эбдэржэ байдаг. Колхозой таряанажалай ба малажалай бригаданууудта нүүдэл кино огто ошоногүй. Тиимэһээ колхозой № 3 таряанажалай бригадын ажалшад 8—9 һарын туршада нэгэшье кино хараагүй. Мүн № 1 бригадынхидта кинокартина харуулагдаагүй байһаар 5—6 һара болоо. Тус колхозой ажалшадта кино саг соонь харуулха уялгатай киномеханик Болонев ажалдаа хойрогоор хандана.

Холын бригада ба фермэнүүдэй ажалшадта киногой удаан саг соо харуулагдангүй байһан тухай Хэжэнгын аймагай Чесаныи сомоной «Коммунизм» колхозой № 2 бригадын ажалшад редакцида хандажа бэшэһэн байна. Тус бригадын малшад кино харуулхые нэгэнтэбэшэ гуйһан байна. Гэбэшье, тэдэнэй эрилтые хангаха тушаа хэншье анхарал табинагүй.

Хүдөө нютагуудта кино харуулга хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнхэй байна гэжэ ажалшадай эдэ бэшэгүүд гэршэлнэ. Аймсоведэй гүйсэдкомуудай культурын зарим таһагууд ажалшадта кино һайнаар, саг соонь харуулха уялгадаа хойрогоор хандана.

Ажалшадай культурна эрилтэ үдэр бүри ургажа байна. Энэ эрилтые хүсэд хангалгада манай орон дотор ехэ анхарал хандуулагдана. Хүдэлмэриин үдэрэй гурим тухай Советскэ правительствын гаргаһан тогтоолой һүүлээр эмхи зургаануудай ба организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд сүлөөтэй сагаа бүри һайнаар үнгэргэхэ аргатай болоо. Тиимэһээ тэдэнэй культурна эрилтые хангаха зорилготой эмхи зургаанууд өөһэдынгөө хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэхэ уялгатай. Аймагуудай киносетиин хүдэлмэрилэгшэд нүүдэл киногой хүдэлмэриин дутагдалнуудые дары усадхаха, хүдөөгэй ажалшадта кино харуулгые эрид һайжаруулха уялгатай.

Худалдаа наймаан муугаар эмхидхэгдэнхэй

Үнгэрэгшэ жэлдэ Кударын аймпотребсоюзда худалдаа наймаан муугаар эмхидхэгдэһэн байгаа. Энээн тухай асуудал пайщигуудай суглаан дээрэ хэлсэгдэжэ, дутагдалнуудые усадхахыень шэнээр һунгагдаһан правлениһээ эригдэһэн байгаа. Теэд, аймаг дотор худалдаа наймаан мүнөөшье муугаар ябуулагдаһан зандаа.

Аймпотребсоюзай зарим магазинуудта ажалай журам ба санитарна ёһо гурим муугаар сахигдана, эд бараан ба эдеэ хоолой зүйлнүүд худалдаанда хомор байна. Жэшээ болгон Хамнигадайн МТС-эй дэргэдэхи магазиниие абаад үзэе. Тус магазинда хүдэлмэриин саг нариннаар сахигданагүй. Һаяхан энэ магазин үдэшын табан часта хаагдаад лэ, үглөө болотор нээгдээгүй. Колхознигуудай ерэхэдэ магазинай продавец Курикалова «магазин үглөө болотор нээгдэхэгүй, банида орохомни» гэжэ харюусаһан юм. Үглөөдэрынь эндэ ерэһэн худалдан абагшад продавецэй магазинаа нээхые мүн лэ удаан хүлеэһэн байна. Тус магазинда ариг сэбэр сахигданагүй. Шорой тооһон саг соогоо хамагданагүй. Хооһон шэлнүүд, эбдэршэһэн хайрсагууд магазин соонь сомоотой байдаг. Мүн эд бараан эмхи гуримгүйгөөр хэбтэдэг.

Полканово тосхондохи магазинай продавец Бухольцева худалдаа наймаанай гуримые эбдэнэ.

Аймпотребсоюзай магазинуудай продавецүүд нүүдэл наймаа эмхидхэхэеэ унинэй болишоо.

Һайн эд бараан, жэшээлхэдэ, ноһон бүд ба бусад үнэтэ эд бараан хүдөөгэй магазинуудта абаашагданагүй, харин аймагай центртэхи магазинуудта хубаагдаал лэ дүүргэшэнэ. Мүн хүдөөгэй магазинуудта ниитхэ, ногоон ба плиточно сай, шанага, стакан гэхэ мэтые олохо бэрхэтэй.

Эдэ дутагдалнуудые усадхаха хэмжээ абахыень аймпотребсоюзай правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Будаевһаа эригдэнэ.

Г. Цынгунов.

ҮҮЛТЭР ҺАЙНТАЙ ҮНЕЭДЫЕ ОЛООР ҮСХЭБЭРИЛЭЕ

3000 литр һү һаахын түлөө

Һаалишан Д. Д. Цырендоржиевагай хүдэлмэриин дүй дүршэл

Долгоржап Цырендоржиева колхозойнгоо племенной үнеэдэй һүнэй-товарна фермэдэ 8 жэл хүдэлмэрилжэ байха зуураа үнеэдһээ һү һаалгаар жэл бүри эрхим амжалта туйлана. Нүхэр Цырендоржиевада 10 үнеэ даалгагданхай. 1952 ондо үнеэн бүриһөө 2069 литр, зарим үнеэдһээ 2000—2500 литр һү һааһан байгаа. Үнеэдэй һү үгэлгые саашадань дээшэлүүлхын түлөө республикын һаалишадай социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, нүхэр Цырендоржиева энэ жэлдэ һү һаалгаар улам дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаад, тэрэнээ мүнөө нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ байна. Жэшээнь, байгша оной 6 һарын турша соо үнеэн бүриһөө 1479 литр һү һаажа, республика соогоо 6-дахи һуури эзэлһэн байгаа һаа, гансахан июль һарын турша соо 400 үлүүтэй литр һү һаажа, 7 һарын дүнгөөр республика дотороо түрүү һуури эзэлһэн байна. **Мүнөө 9 һарын турша соо үнеэн бүриһөө 2512 литр һү һааба.**

Нүхэр Цырендоржиева үнеэдһээ яагаад иимэ ехэ һү һаанаб?

Тэрэнэй хүдэлмэрилжэ байһан фермэдэ зоотехническэ наукын заабариин ёһоор үдэрэй гурим тогтоогдожо, нарин нигтаар сахигдадаг байна. Нүхэр Цырендоржиева үнеэдһээ һү ехээр һаалгада эртээнһээ бэлэдхэдэг, һү ехэтэй үнеэдые тугалахаһаань 60—65 үдэр урид, һү багатайшаг үнеэдые 45—50 үдэр урид шэргээдэг байна. **Шэргэнхэй байха үедэнь үнеэдтээ хүсэд дүүрэн рационоор тэжээл эдюулдэг.** Тэрэнэйнь ашаар үнеэдэй хүсэ шадал һайжардаг ба зосоохи тугалынь һайнаар томожодог байха юм. Түрэхэ үнеэдээ үдэр бүри газаагуур ябуулжа, мүн лэ элүүр энхэ байлгадань ба тугалайнь һайнаар бэелгэдэ туһалдаг байна. Иимэ үнеэдэй рациондо суудхэдээ 2—3 килограмм концентрадууд (һагшадаһа ба гурил), һайн шанартай үбһэн, зелёнко, мүн минеральна нэмэлтэ тэжээл болгодон 20—30 грамм дабһан оруулагдана. **Нүхэр Цырендоржиева үнеэдээ үбэлдөө 3 дахин, зундаа 4 дахин уһалдаг.**

Түрэхэһөөнь 7—10 үдэр урид үнеэдээ тус фермын һаалишад тугаллаха байрадань оруулдаг, тиихэд түхэреэн суудхэ соо ээлжэлээл байлгадаг байна. **Үнеэдээ 3 дахин, зундаа һү ехэтэй үнеэдые 4 дахин һаадаг.** Үнеэ һаахынгаа урда тээ дэлэнгынь бүлеэн уһаар угаажа, хуурай полотенцеэр аршаад, массаж хэдэг. Мүн һаажа дүүргэхэһээ урид хоёрдохёо массаж хэдэг байна. Тиихэдэнь һүн гүйсэд һаагдадаг ба тэдэнэй тоһолигүйн дээшэлдэг (4 процент хүрэтэр) байха юм.

Долгоржап Цырендоржиева зундаа үнеэдээ үдэрэй 4 дахин һаана. Үүрэй үглөөнэй 4 часта һаагаад, үнеэдэй хадуу шатаар бэлшээдэг байна. Үдэрэй 11—12 часта хоёрдохёо һаагаад, үнеэдээ һарабша доро тиигэжэ амаруулаад, дахин бэлшээрилдэ гаргадаг. Адуулганда гаргахынгаа урид үнеэн бүхэндэ 2-hoo 5 килограмм хүрэтэр концентрат эдюулдэг байна. Үдэшын 6 часта үнеэдээ гурбадахяа һаадаг, тэрэнэй һүүлээр дахин бэлшээдэг байха юм. Үдэшын 10 часта үнеэдээ дүрбэдэхеэ һаагаад, һүниин адуулганда гаргана. Тиихэ зуураа, үнеэдтээ ногоон конвейерһээ нэмэлтэ тэжээл болгон, зелёнко эдюулнэ. **Июнь, июль ба азгуст һаранууд соо фермын үнеэд һүниин адуулганда ябадаг, тиигэжэ үнеэдэй һү үгэлгэнь нилээд дээшэлдэг байна. Тугалнуудые эхэһээнь таһалжа түлжүүлнэ.** Энэнь һү ехээр һаалгада мүн лэ туһалдаг байха юм.

Үбэлжэлгын үедэ үнеэдтээ үглөөнэй 6 часта толгой бүхэнэй 10 килограмм һайн шанартай үбһэ эдюулдэг, 7-hoo 8 час хүрэтэр һаадаг байна. Һүүлээрнь хорой соонь гаргажа, зелёнко эдюулнэ. Энэ үедэнь малай байра соохи наг шэбхэ гаргадаг, клеткэнүүдые сэбэрлэдэг. Үдэрэй 11 часта нүхэр Цырендоржиева үнеэдээ уһалаад, үбһэ гү, али зелёнко эдюулнэ. **Үнеэдэй рацион дотор бүдүүн тэжээлһээ гадна, шэмэтэ тэжээл (силос ба корнеплодууд), концентрадууд (овёсой гурил, шрот), мүн тэрэшэлэн минеральна тэжээл—дабһан оролсодог.** Үдэрэй 4 часта үнеэдээ хоёрдохёо уһалаад, үбһэ эдюулнэ. Саашадаа үдэшын 8 часта үнеэдээ гурбадахяа уһалаад, тэжээлэй рацион соо оруулагдаһан үлэгшэ тэжээлнүүдыень үгэдэг байна.

Нүхэр Цырендоржиева туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амарангүй, үнеэдые харууһалга ба эдеэлүүлгэ саг үргэлжэ һайжаруулна. Мүнөө жэлдэ энэ колхоздо бардам хүрэхэ һайн шанартай тэжээл бэлэдхэгдэв. Малынь дулаан һайн байраар хангагданхай. Энэ үбэлжэлгын үедэ фермэдэнь кормозапарнигууд, тэжээл хэршэдэг машинанууд, үнеэ һааха электромеханическа аппарат дээгүүр татагдаһан харгы табигдахань. Тэрэнэй тула мүнөө нефтедвигатель ба генератор тодхогдожо байна.

Энэ колхозой мүн бусадшье һаалишад һү һаалгаар ехэ амжалтануудые туйлана. Һаалишад Д. Будажапова, Д. Жалсанова, Г. Очирова, Ц. Батуева, Ц. Бальжиева, Д. Лубсанова гэгшэд байгша оной үнгэрэгшэ 8,5 һарын турша соо үнеэн бүриһөө 1620—2200 литр һү һааһан байха юм.

Нүхэр Цырендоржиева газетэ, техническэ, хүдөө ажахын ба уран һайханай литература уншажа байдаг. Гадна, өөрынгөө хүдэлмэриин дүй дүршэлые фермынгээ бусад һаалишадта дамжуулан үгэдэг, племенной МТФ-е даагша Д. Доржиевтай ба зоотехник Б. Цоктоевтэй мал харууһалха, эдеэлүүлхэ асуудалнуудаар хододоо зүбшэдэг.

Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой племенной фермын бүхы һаалишад «СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр зоригжоод, шэнэ амжалтанууд тээшэ эрмэлзэн, улам эршэмтэйгээр хүдэлмэрилнэ.

В. Бадашкеев.

> «Һүнэй валовой продукциие ехэ болгохо ба өөрын һүрэгые олошоруулжа үхэр малайнгаа тоогой ургалта хангаха зорилгоор, колхозуудтахи үнеэдэй тоогой удельнэ хэмжээн ойрын жэлнүүдтэ город шадарай районуудай колхозуудта—60 хүрэтэр процентһээ доошо бэшээр, бусад районуудай колхозуудта—50 хүрэтэр процентһээ доошо бэшээр, мүн Казахстанай, Дунда Азиин, Закавказьеын, Хойто Кавказай, Астраханска, Чкаловска, Читинскэ областьнуудай, Бурят-Монголой АССР-эй ба Тувинска автономно областиин талын, талалиг ба үндэр хадатай районуудай колхозуудта—40 хүрэтэр процентһээ доошо бэшээр нэмэн олошорхынь тулада, колхозуудтахи үнеэдэй тоогой эршэмтэй түргэнөөр олошоролгые хойшолуулашагүй шухала зорилгодо тоолохо. Үнеэдэй тоое олошоруулха түсэбэй дүүргэгдээд лэ байхадань, эбэртэ бодо малай тоое олошоруулха түсэб дүүргэгдэһэндэ тоологдохо гэжэ тогтоохо».
>
> **(КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоолһоо).**

Малшан—новатор

Аймагай центр Цакир тосхонһоо табан үндэр дабаа дабажа, аяар холын һарьдагай хажуудахи Далахай нютаг ошодог юм. Эгээл эндэ Закаменай аймагай эгээн холын «Улаан-Далахай» колхоз оршоно. Энэ колхоздо эрхим түрүү хүнүүд олон юм. Дари Перенглаева тэдэнэй нэгэниинь болоно.

Малажал дээрэ хүдэлхэ гээшэ хүшэр хүндэшье һаа, тон һонирхолтой ажал гэжэ нүхэр Перенглаева зүб тоолодог. Тэрэнэй тон ехэ оролдолго гаргажа ажаллаһанай ашаар һүүлэй дүрбэн жэл соо даажа байһан нэгэшье үнеэн һубайраагүй. Юуб гэхэдэ, нүхэр Перенглаева үнеэдээ саг соонь ороондо оруулдаг юм. Мүн үнеэдһээ һү һаалтые саг үргэлжэ дээшэлүүлнэ. Жэшээнь, хоёр жэлэй саада тээ һаалгынгаа үе соо 200—250 литр һү үгэдэг үнеэдэй олонхинь мүнөө жэлдэ һү һаалгын эхилһэнһээ хойшо 700—800 литр һү үгөөд байна.

— Тунга ногоондо бэлшээхэһээ гадна, гурил, овёс, турнепс, комбитэжээл таһалдуулангүй эдюулээ һаа, нютагай үүлтэрэй үнеэд жэл соо 1000—1500 литр һү үгэхэ гэжэ этигэнэб, — гэжэ Перенглаева хөөрэнэ.

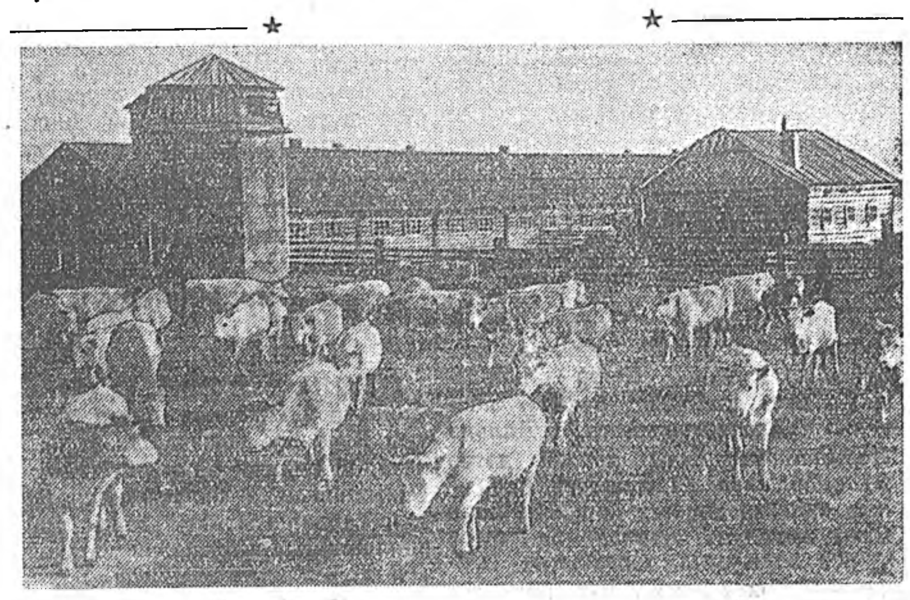
Иигэжэ этигэхэнь буруу бэшэ. Юуб гэхэдэ, гурил ба овёсоор эдеэлүүлхэдэнь, зарим үнеэдынь үдэр соо 10—15 литр һү үгэдэг байна. Нүхэр Перенглаева үбэлдөө үбһэнһөө гадна, овёс шанажа, турнепстэй холёод, хабартаа силосһээ гадна, хэршэгдэһэн үбһэндэ аарса холёод, үнеэдтээ эдюулдэг. Иигэжэ эдеэлүүлхэдэнь, үнеэдынь һү һураггүй ехээр үгэдэг.

Энээнтэй хамта дүрбэн жэлэй урда тээ нютагай жиирэй үнеэдые һарлаг бухада табижа, ороондо оруулагдаһан байгаа. Энэ хоёр үүлтэрэй малнуудай хоорондоһоо хада уулын сагай уларилда таараһан, нютагай үүлтэрэй үнеэдтэ орходоо һураггүй ехэ һү үгэдэг хайнаг үнеэд бии болодог юм. Мяханайншье шанар жиирэй малнуудай мяханһаа муу бэшэ юм. Эдээндэ эдеэ хоолынь тааруулаа һаа, жэл соо 1500—2000 литр һү үгэхэһөө гадна, 100 литр һүнһөөнь 7—8 килограмм тоһон гарадаг. Тэрэ һарлаг бухатай ниилүүлһэн үнеэдһээнь хойто жэлынь 14 тугал абтаад, мүнөө колхоздо 12 хайнаг үнеэн ба 2 хайнаг сар нэмэнхэй.

Дари Перенглаева гансахан лэ энэ ажал дээрээ хүдэлөөд байдаг бэшэ, фермэдээ дүтэ шадарай газарнуудта энэ хабар колхознигуудай туһаламжаар 15 гектар зелёнко таряа һэн. Тиигээд мүнөө гектар бүриһөөнь 30—35 центнер ургаса хуряанхай. Үнгэрэгшэ жэл 10 гектар газар дээрэ 1800 ашаа наг шэбхэ гаргаһан байгаа. Энэ талмай дээрэһээнь мүнөө 35—40 центнер һайн үбһэн хуряагдаа.

Нүхэр Перенглаева малай үбэлжэлгэдэ гүйсэд бэлдэнхэй. Тугалайнгаа ба үнеэдэйнгээ байрануудые хүбхэнлэжэ дүүргээд, холынгоо үсһэ газаагаа зөөжэ байна.

Б. Шойдоков.

Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой һүнэй-товарна племенной фермэ.

М. Минеевэй фото.

Оролдосотой ажалай үрэ

Заиграйн аймагай «Улаан-Эрхирик» колхозой малшад, тэрэ тоодо племенной фермын һаалишад партиин ЦК-тэй сентябрьска Пленумэй тогтоолые тон халуунаар угтаад, саашадаа үнеэдэйнгээ үүлтэр һайжаруулха ба һү үгэлгыень дээшэлүүлхын тулада тэмсэхээр эрид шиидэнхэй.

Тус колхоз 1950 ондо һүнэй-товарна тусхай племенной фермэ байгуулһан юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо ехэ сагайшье үнгэрөөгүй һаа, фермын үнеэдэй тоо толгой нилээд олошороо, һү үгэлгэнь дээшэлээ.

Энэ жэлэй үнгэрһэн 9 һарын турша дотор тус фермын һаалишад бултадаа шахуу һү һаалтые нилээд дээшэлүүлээ. Илангаяа һаалишан-комсомолка Дарима Дандарова һү һаалгаар эрхим амжалтануудые туйлаа. Энэ жэлэй үнгэрһэн 9 һара соо тэрэ даажа байһан 9 үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1723 литр һү һааһан байна. Тиихэдэ һаалишад О. Нимаева энэ саг соо һаамхай үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1642 литр һү, Д. Аюшеева —1607 литр, Г. Гатапова —1550 литр, комсомолка Д. Даржаева —1485 литр, залуу һаалишан Н. Ешидоржиева—1445 литр һү һааһан байна.

Эдэ һаалишад тиимэ амжалтануудые яагаад, ямар аргаар туйланаб гэхэдэ, нэн түрүүн, үнеэдээ зоотехническэ заабариин ёһоор харууһалдаг, эдеэлүүлдэг юм.

— Малаа үбэл хабарай сагта һайнаар, зүбөөр эдеэлүүлжэ ба харууһалжа, тарган тобироор ондо оруулаа хада дахилтын үбэлжэлгэ болотор тэдэнэр ашаг шэмэ һайнаар үгэжэ байдаг, —гэжэ дүй дүршэл ехэтэй һаалишан Дагзама Аюшеева хөөрэнэ. —Тиимэһээ бидэнэр үбһэ болон бусад бүдүүн ба шэмэтэ тэжээлээр элбэг хүрэхөөр хангагдадагшьегүй һаа, тэжээлээ хоол болостойгоор, зүбөөр буйлуулаад, малдаа эдюулдэгбди.

Тус фермын үнеэдтэ үбэлэй сагта нормын ёһоор үбһэ, һагшадаһа, зелёнко, силос, соломо, корнеплодууд гэхэ мэтые эдюулдэг юм. Эндэ үнеэд үбэлэй сагта хорёо соо байлгагдажа эдеэлүүлэгдээд, адуулганда гаргагдадаггүй байна. Миил наратай дулаан үдэрнүүдтэ үнеэд уһалалтаһаа ерээд, хашаа хоройнгоо газаагуур сэбэр агаарта ябадаг юм.

Хабар тээшээ болоходоо тус фермынхид үнеэдтээ илангаяа концентрированнэ тэжээл, силос, зелёнко гэхэ мэтые ехээр үгэжэ эхилдэг байна. Хабарай сагта эндэ нэгэ үнеэндэ суудхэ соо халуун уһатай худхаһан 3 килограмм һагшадаһа үдэрэй хоёр дахин, хүсэ шадал һулатайшаг болоһонуудтань —4—5 килограмм, зелёнко—2—3 килограмм, силос —2—3 килограмм эдюулэгдэдэг байна.

Зунай сагта малые һайн ногоотой газарнуудта бэлшээхэ гээшэ ехэхэн удхашанартай. Тус фермын адуулгашан Цырен-Од Галданова үнеэдээ ехэ оролдосотой шадабаритайгаар бэлшээдэг. Тэрэ гол түлэб энэ жэлдэ бэлшээринүүдые һэлгэжэ ашаглаха метод хэрэглэдэг болоо. Иигэжэ бэлшээхэдэ үнеэд нэгэ бэлшээһэн бэлшээридээ 7 хоноод дахин ерэжэ эдеэлдэг байна.

Эндэ малай үүлтэр һайжаруулха хэрэгтэ ехэхэн анхарал хандуулагдана. Фермэ үүлтэр һайнтай бухануудтай болонхой. Нёдондо симментальска үүлтэрэй үшөө нэгэ буха асарагдаа. Мүн малай тоо бүридхэл һайнаар хэгдэдэг. Малай наһа, үүлтэр, бэеынь хүгжэлтэ гэхэ мэтые бэшэжэ байдаг журналнууд бии. Энэ хадаа малай үүлтэр һайжаруулгын хүдэлмэридэ ехэхэн удхашанартай байдаг юм. Хоёрдохёор, фермын һаалишад залуу малаа зүбөөр, һайнаар түлжүүлхын түлөө ходоодоо оролдожо байдаг. Эндэ тугалнуудые эхэһээнь һалгаажа түлжүүлдэг юм. Һаалишад, тугалшад тугалай түрэмсөөрнь эхэдэнь долёолгонгүйгөөр ондоо байрада абаашадаг байна. Түрэһэн үнеэе тугалтайнь нэгэ заашье байлгажа долёолгоо, хүхүүлээ һаа, саашадаа тугалыень үгөөгүйдэ эбилжэ үгэдэггүй юм. Һая түрэһэн тугалай тэнжэхэтэй сасуу эхынь уураг уулгагдажа байгаад, саашадаа хорин хоноторынь суудхэ бүхэндэ литр һү, тэрээнһээ сааша 2—3 һаратай болоторынь 4 литр һү уулгагдажа байдаг. Тиигээд зундаа томо тугалнуудта машинадаһан һүн уулгагдадаг байна. Мүнөө хамта 55 тугалнууд бии. Тэдэнэр бултадаа бэеэр томо, хүсэ шадал һайнтай. Тугалшан Цырен-Ханда Жалсараева тугалнуудаа һайнаар бэлшээжэ, амидын шэгнүүрые горьтойгоор дээшэлүүлжэ байдаг.

Үбэлэй сагта малые илангаяа дороһоонь даарууланшгүй, дулаан байрада байлгаха гээшэ тэдэнэй тарган тобироор ондо оролгодо ехэхэн удхашанартай. Эндэ үбэлэй сагта малда хохир дэбисхэр хододоо хэгдэжэ байдаг. Мүнөө фермын газаа хатаатдажа зөөлэрүүлэгдээд обоолоотой 20 гаран балгаа һан бии. Энэ хохир ерэхэ үбэлжэлгэдэ хэрэглэгдэхэ юм. Мүнөө колхозой центртэ дүтэшэг энэ фермын малай байха нэгэ типовой шэнэ байра баригдажа байна.

Һаалишад үнеэдые зүбөөр, зоотехническэ заабариин ёһоор һааха хэрэгтэ ехэхэн анхарал хандуулдаг, үнеэдэй һү үгэлтые дээшэлүүлхын тула тэдэниие һаахадаа дэлэнгүүдыень эльбэжэ, хододоо массаж хэжэ байдаг.

Тус фермын һаалишад эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхын түлөө хододоо оролдожо байдаг. Тэдэнэр колхоз дээрээ эмхидхэгдэһэн гурбан жэлэй зоотехническэ курсада бултадаа шахуу һуралсана.

Үнеэдһээ һү һаалгые улам ихээшэлүүлхэ гэжэ тус фермын һаалишад эрид шиидэнхэй. Гэхэ зуура, тэндэ бүдүүн болон элдэб шэмэтэ тэжээл хүсэд дүүрэнээр бэлэдхэгдэнэгүй. Колхоз үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө жэл бүри дүүргэнгүй байгаад, племенной фермэдэ бардам хүрэхэ үбһэ болон бусад тэжээл үгэдэггүй юм. Мүнөөшье жэлдэ колхоз үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө холо дүүргээдүй. Эдэ дутагдалнуудые зайсуулха шухала.

Д. Цыренжапов.

Түсэбөө дүүргэбэ

Мүхоршэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин һүнэй-товарна фермэ байгша оной наймаг һарын турша соо үнеэн бүриһөө 1400 литр һү һаажа, жэлэй түсэбөө хүсэд дүүргэбэ. Тиихэдэ һаалишан М. Казанцева — 1437 литр, Кривоконова — 1363 литр, А. ...никова — 1313 литр һү һааба.

Энэ фермэдэ жэл бүри үнеэдэй тоо толгой улам олошоржо, ...оһоо хойшо тус фермэ тугалнуудаа шэнэ аргаар, хүйтэн байрада абажа түлжүүлнэ.

Фермын хүдэлмэрилэгшэд үнеэдэй ашаг шэмые дээшэлүүлхын түлөө саг үргэлжэ оролдоно. ...тэдэнэр 160 тонно силос ..., фермэ шадарай 5 гектар газарта турнепс тарижа, га бүриһөө 230 центнер ургаса хуряаһан байха юм.

—Ерэхэ жэлдэ малаа хүсэд хүрэхэ элдэб янзын тэжээлээр хангажа, үнеэн бүхэнһөө 2000 литрһээ доошогүй һү һаадаг болгохо тула оролдохобди, — гэжэ фермые даагша И. И. Шунков хөөрэнэ.

А. Поздняков.

> **1954 ондо**
>
> *Эбэртэ бодо мал— 65,9 млн. толгой,*
>
> *тэрэ тоодо үнеэд — 29,2 млн. толгой болохо;*
>
> *үнеэн бүриһөө —1400 кг. һү һааха ёһотой.*

Үнеэдые олошоруулхын тула юун хэгдэнэб

А. БАШИНОВ, КПСС-эй Сэлэнгын айкомой секретарь.

Манай аймаг республикынгаа малажал ехэтэй аймагуудай нэгэниинь мүн. Жэшээнь, имагтал манай аймагай гурбан колхозуудые —Карл Марксын, Сталинай (Загастай), Калининай нэрэмжэтэ колхозуудые абажа үзөө хада хамтадаа 60 һайса гаран мянган малтай юм. Гансахан Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой бүхы түрэлэй малынь 24 мянга үлүүтэй болоно. Гэхэ зуура, малажалые хүгжөөхэ хэрэгтэ манай аймагай колхозууд ехэ дутагдалнуудтай. «Колхозууд болон совхозуудай эбэртэ бодо малай һүрэг соо үнеэдэй эзэлдэг хубиин тон бага байһан ушар хадаа һүнэй валовой продукциие ехэ болгохо, ниитын малай тоо толгойе өөһэдөө үсхэбэрилэн олошоруулха хэрэгые ехээр хойшо татажа байна» гэжэ «Орон дотор малажалые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд ба гүрэндэ малажалай продукцнуудые колхознигууд, хүдэлмэришэд болон албахаагшадай ажахынуудай уялгата ёһоор тушааха нормонуудые доошолуулха тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба КПСС-эй Центральна Комитедэй абаһан тогтоол дотор хэлэгдэнэ. Тус тогтоол соо хэлэгдэһэн этээл энэ дутагдал манай аймагай колхозуудта сэхэ хамаатай. Энэ оной октябриин 1-нэй мэдээгээр аймаг доторой үнеэдэй тоо бүхы эбэртэ бодо малай тоо толгойн миил 29,1 процентнь байна.

Тиимэһээ нэн түрүүн үнеэдэйнгээ тоо толгойе эрид олошоруулха, ерэхэ жэлдэ бүхы эбэртэ бодо малайнгаа тоо толгойн адаг 40 процентыень үнеэд болгохо зорилготойбди. Аймаг дотороо 1954 ондо хамтадаа 8400 үнеэдтэй болоо хадамнай энэ зорилго шиидхэгдэхэ байна. Тиигэхэ дүүрэн арга боломжо манай колхозуудта мүнөө бии байна. Нэгэдэхеэр, мүнөө бии байгаа бүхы үнеэдээ эрхим һайнаар харууһалжа, ондо оруулха шухала. Хоёрдохёор, мүнөө байгаа эмэ хашаратуудаа ороондо оруулжа, үнеэд болгохо ёһотойбди.

Зүгөөр тэжээлэй бата бэхи база байгуулжа шадаагүй хадаа адуу малаа саашадань олошоруулжа, ашаг үгэлгыень эрид дээшэлүүлжэ шадахагүй байһамнай элитэ. Энэ хэрэгые мүнөө болотор манай аймаг шиидхэжэ шадаадүй байна. Зарим колхозууднай, жэшээнь Калининай нэрэмжэтэ колхоз үбһэ хуряаха түсэбөө ойроодоо 26 процент, Сталинай нэрэмжэтэ колхоз (Загустай) миил—33 процент, «Коммунизм» колхоз—35 процент дүүргээ.

Тиихэдэ үнеэдые һүтэй болгохо, малые таргалуулха тон шухала тэжээл байһан силос ба шэмэтэ тэжээл гэхэ мэтые манай аймагай колхозууд хангалтагүйгөөр бэлэдхэнэ. Энэ дутагдалаа үндэһөөрнь усадхаха гээшэ манай колхозуудай хойшолуулагдашагүй зорилго болоно.

1954 онһоо эхилжэ үнеэн бүхэндөө 4 тонноһоо бага бэшэ силос дараха зэргэтэйбди. Бүхы малаа шэмэтэ тэжээлээр хангахын тулада жэл соо бүхы дээрээ 34 мянга үлүүтэй тонно силос дараха ёһотой болонобди. Тиихын тулада 1000 гектарһаа бага бэшэ наран сэсэг, кукуруза таридаг болохо байнабди. Энэ жэлдэ бүхы дээрээ манай аймаг миил 360 га тэжээлэй корнеплодуудые тариһан байна. Ерэхэ жэлдэ энэ культурые адаг 900 гектар хүрэтэр тариха ёһотойбди.

Энэ жэлдэ сабшалангайнгаа гектар бүриһөө дунда жэшээгээр миил 5 центнер үбһэ абаабди. Тиимэһээ сабшалангуудаа эрид һайжаруулжа, га бүриһөөнь дунда жэшээгээр 11 центнер, зарим участогуудһаа 30—40 центнер үбһэ хуряаха зэргэтэйбди. Энэ зорилго шиидхэхын тулада сабшалангайнгаа газарнуудые ехээр үтэгжүүлхэ, уһалха болонобди. Сабшалангай газарнуудые үргэдхэхын тула лугомелиоративна горьтойхон хүдэлмэри МТС-үүд хэхэ зэргэтэй. Гэхэ зуура, тэжээлэй база байгуулха хэрэгтэ МТС-үүдэй үүргые ба харюусалгые эрид дээшэлүүлхэ ёһотойбди.

Тэжээлэй бата бэхи база байгуулжа шадаа хадаал малайнгаа ашаг үгэлгые нилээд дээшэлүүлхэ байнабди. 1954 ондо аймаг дотороо дунда зэргээр үнеэн бүхэнһөө 1000 литр һү һааха зэргэтэйбди. Тиихэдэ XVIII партсъездын, Маленковой нэрэмжэтэ колхозууд ерэхэ жэлдэ һаамхай үнеэн бүриһөө 1600 литр, Молотовой нэрэмжэтэ колхоз 1500 литр, Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз 1400 литр һү һааха байна.

Иимэ һү абаха гүйсэд арга боломжотойбди. Мүнөө сентябриин 1-нэй мэдээнэй ёһоор XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз дунда жэшээгээр һаамхай үнеэн бүриһөө 978 литр, Маленковой нэрэмжэтэ колхоз 1054 литр һү һаагаад байна.

Үнеэнһээ һү һаалгые ехэ болгохо үшөө нэгэ иимэ арга боломжо бидэнэр хүсэд хэрэглэнэгүйбди. Манай аймагта республика соогоо суутай болоһон, үнеэн бүхэнһөө 2000 гаран литр һү һаадаг олон һаалишад бии юм. Тэдэнэй тоодо Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой племенной фермын эрхим һаалишад нүхэд Д. Цырендоржиева, Д. Будажапова, Б. Жалсанова, Маленковой нэрэмжэтэ колхозой эрхим һаалишад Я. Лумбунова, Ц. Хайдапова, Б. Ринчинова, Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой племенной фермын һаалишад Е. Доржиева, С. Будаева ба бусад оролсоно. Теэд эдэнэй түрүү дүй дүршэлые олоной шадабари болгохын түлөө ёһотойгоор тэмсэнэгүйбди. Энэ манай хүдэлмэридэхи ехэ дутагдал гээшэ.

Адуу малайнгаа тоо толгойе улам олошоруулаад, ашаг үгэлгыень саашадань ехэ болгоод байхадаа колхозуудаймнай олзо доход эрид дээшэлхэ байна. Жэшээнь, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз 1952 ондо мяханһаа 9877 түхэриг, һүнһөө 90 мянга үлүүтэй түхэриг, нооһонһоо 288 мянга үлүүтэй түхэриг оруулһан байгаа һаа, ерэхэ жэлдэ имагтал мяханһаа 87 мянган түхэриг, һүнһөө 199 мянган түхэриг, нооһонһоо 290 мянган түхэриг оруулха байна.

Тиихэдэ малажалай ажал ехэтэй бүхы һалбаринуудые гүйсэд механизацилангүйгөөр, типовой дулаан байрануудаар адуу малаа хангангүйгөөр, тэрэниие саашадань хүгжөөхын аргагүй байһаниинь элитэ. Энэ талаар манай колхозууд ехэ гээгдэлтэй байна. Аймаг дотор мүнөө ойроодоо хоёр-гурбан фермэнүүд үнеэдээ электрын хүсөөр һаадаг болонхой.

Ойрын жэлнүүдэй туршада малажалай ажал ехэтэй бүхы һалбаринуудые механизацилха, энэ талаар МТС-уудһай горьтойхон хүдэлмэри хэхэ ёһотой болоно. 1954 ондо Кагановичын, Кировэй, XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудай племенной фермэнүүд үнеэдээ электрын хүсөөр һаадаг болохо юм. Мүнөө Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой племенной фермэ бүхы үнеэдээ электроагрегадаар һаана. Ерэхэ жэлдэ нютагайнгаа үүлтэрэй үнеэдэй фермэдэ электроагрегат тодхохын тулада электролинин татаха столбнуудые эндэ зөөжэ байна.

Малажалые саашадань хүгжөөхэ зорилгые амжалтатайгаар шиидхэхэ хэрэгтэ колхозуудай ба машинно-тракторна станцинуудай партийна эхин организацинууд тон ехэ үүргэ дүүргэхэ ёһотой.

Түбхын түрүүндэ малажалай шиидхэхы һалбаринуудта коммунистнуудые зүбөөр хубаарилан табиха гээшэ тон ехэ удхашанартай байна. Тиимэһээ малажалда шадаал һаа олон коммунистнуудые ба комсомолецуудые табиха гэжэ бидэнэр оролдонобди. Манай аймаг дотор малажал дээрэ хамта дээрээ 174 коммунистнууд хүдэлмэрилжэ байгаа. Партиин Центральна Комитедэй сентябрьска Пленумэй һүүлээр үшөө 21 коммунистнууд ба 18 комсомолецуудые малажалда нэмэжэ эльгээгээбди.

Тиихэдэ малай ехэ ехэ фермэнүүдтэ партийна ба партийно-комсомольско группанууд эмхидхэгдэнхэй.

Партийна эхин организацинуудай, колхозно коммунистнуудай шухала зорилго юуб гэхэдэ, малшадай дунда политическэ хүдэлмэри эрид һайжаруулха, парти, правительствын бүхы шухала шиидхэбэринүүдые тэдэнэртэ тон һайнаар ойлгуулжа үгэхэ, ниитынгээ малажалые саашадань хүгжөөхэ, ашаг үгэлгыень улам ехэ болгохо түсэбөө дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ малажалай бүхы хүдэлмэрилэгшэдые ёһотойгоор элсүүлхэ, тэдэнэй дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр бэелүүлхэ ябадал болоно.

Урдаа табигдаһан бүхы зорилгонуудаа амжалтатайгаар шиидхэхын тулада партийно-эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэри эрид һайжаруулха ёһотойбди.

Һаалишадай үгэ

«СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоолые Яруунын аймагай Эгэтын сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхозой һүнэй-товарна фермын малшад зүбшэн хэлсэжэ һайшааба.

Парти ба правительствын анхаралда харюу болгон бүри һайнаар хүдэлмэрилжэ, ниитынгээ малай тоо толгойе олошоруулхабди, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэбди, — гэжэ тэдэнэр мэдүүлбэ.

—Нёдондо жэлдэ,—гэжэ колхозой эрхим һаалишан Татьяна Житихина хэлэбэ,—би һү һааха даалгабаряа 105 процент дүүргээд, һайн ажалайнгаа түлөө нэмэлтэ түлэбэри 25 килограмм тоһо абаһан байгааб. Харин энэ жэлдэ бүри һайнаар ажаллажа, даажа абаһан нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 800 литр һү һааха, малайнгаа үбэлжэлгые эрхим һайнаар үнгэргэхэ уялга абаад, колхозойнгоо бүхы һаалишадые социалистическэ мүрысөөндэ уринаб.

Нүхэр Житихинагай уряае һаалишад нүхэд З. Дугарова, Л. Житихина ба бусад һайшаан угтаад, мүн тус тустаа социалистическэ уялгануудые абаба.

В. Байбородин.

> **1954 ондо**
>
> *Бүдүүн тэжээл —176 млн. тонно;*
>
> *тэрэ тоодо:*
>
> *үбһэ — 90 млн. тонно;*
>
> *шэмэтэ тэжээл— 76 млн. тонно бэлэдхэхэ*

Хитадай Арадай Республикын Арадай Центральна Правительствын Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр Чжоу Энь-лайн мэдүүлгэ

ПЕКИН, октябриин 8. (ТАСС). Францийн, Англиин ба Холбоото Штадуудай правительствонуудта эльгээһэн ното соогоо агуухэ табан гүрэнэй Гадаадын Хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөө зарлаха тухай Советскэ Правительствын оруулһан дурадхалые дэмжэн Хитадай Арадай Республикын Арадай Центральна Правительствын Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр Чжоу Энь-лайн хэлэн мэдүүлгые КНР-эй арадай центральна радиостанци мүнөөдэр дамжуулба. Мэдүүлгэ соонь иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Советскэ Союзай Правительство хадаа Гадаадын Хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөө зарлаха дурадхалтайгаар Францин, Англиин ба Холбоото Штадуудай правительствонуудта 1953 оной сентябриин 28-да ното эльгээһэн байна. Тиихэдээ иимэ юумые үндэһэ болгоно гэбэл:

1). Уласхоорондын харилсаануудай түгшүүрилые багадхаха талаар хэмжээ-ябуулгануудые Франциин, Англиин, Америкын Холбоото Штадуудай, Советскэ Союзай ба Хитадай Арадай Республикын Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдһээ бүридэһэн зүблөөн дээрэ хаража үзэхэ; 2). Зүблөөндэ бэлэдхэхэ үедэ табигдаһан бүхы дурадхалнуудые оруулалсаад германска асуудалые Франциин, Англиин, Америкын Холбоото Штадуудай ба Советскэ Союзай Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдһээ бүридэһэн зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэхэ.

Энэ дурадхалые хүсэдөөр һайшаажа байһанаа хэлэхые Хитадай Арадай Республикын Арадай Центральна Правительстваар би түлөөлэгдэһэн байнаб.

Корейдэхи эблэрэлгэ хадаа уласхоорондын харилсаануудай түгшүүрилые багадхаха ябадал хангаха таарамжатай услови байгуулаа, Азида хамаатай асуудалнуудые эбэй хэлсээнүүдые хэжэ уласхоорондын бүхы арсаануудые шиидхэхэ зүйлые тэрэ нээгээ. Хитадай Арадай Республикын Арадай Центральна Правительство тоолоно. Корейдэхи эблэрэлгэ тухай хэлсээ шууд бэелүүлгэ хангаха, агрессивнэ дайнай дахин болохо ябадалые эрид шууд зайсуулха, политическэ конференци арсаха ба таһалдуулха гэһэн бүхы заговорнуудые бута сохихо, хари гүрэнүүдэй бүхы сэрэгүүдые гаргаха, корейскэ проблемые бүгэдэ асуудалнуудые эбэй ёһоор гүримшуулха тухай асуудалнуудые хэлсээнүүдые хэжэ шиидхэхын тулада нейтральна оронуудай хабаадалгатайгаар политическэ конференци түргэнөөр зарлалгада туһалха гээшэ мүнөө үеын хойшолуулагдашагүй зорилго болоно.

Нэгэдэмэл Нацануудай Организаци хадаа Холбоото Штадуудай агрессиин зэмсэг болохо ёһогүй, харин бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые ба уласхоорондын аюулгүй байдалые хамгаалдаг организаци болохо ёһотой гэжэ Хитадай Арадай Республикын Арадай Центральна Правительство тоолоно. Вашингтонско засагаархидай хүсэлдэ таарахагүй аад, зүгөөр хитад арадай интересүүдтэ тааралдадаг системые —арадай демократиин системые хитад арад шэлэж абаа гэжэ харахадаа Холбоото Штадуудай правительство Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида өөрынгөө ёһото һуурие эзэлхэ ябадалдань Хитадай Арадай Республикада һаад түбэг ушаруулдаг байна. Гэхэ зуура, Хитадай Арадай Республикын хабаадалгагүйгөөр уласхоорондын олон шухала асуудалнуудые, нэн түрүүндэ, Азида хамаатай асуудалнуудые шиидхэхэ аргагүй. Тиимэһээ бүхы дэлхэйн эб найрамдалые ба уласхоорондын аюулгүй байдалые хангаха талаар өөрынгөө үялгануудые Нэгэдэмэл Нацануудай Организацииин бодото һайнаар дүүргэхэнь, нэн түрүүндэ, Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида Хитадай Арадай Республикын хуулита эрхэнүүдые һэргээхэ гээшэ бүхы бүришье шухала байна.

Хитадай Арадай Республикын Арадай Центральна Правительство хадаа уласхоорондын бүхы арсалдаануудые хэлсээ хэжэ шиидхэхэ эб найрамдалые политикые, элдэб системэтэй гүрэнүүдэй эбтэйгээр зэргэлэн байха политикые шууд сэхээр ябуулдаг байна; тэрэ хадаа Дальна Востогто ба бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые бэхижүүлхын тулада уласхоорондын харилсаануудай түгшүүрилые ниитэ дээрэнь бага болгохо гэжэ саг үргэлжэ эрмэлзэнэ. Агуухэ табан гүрэнэй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй зүблөө зарлаха тухай Советскэ Союзай Правительствын дурадхалые Хитадай Арадай Республикын Арадай Центральна Правительство бүрин һайшаана, юуб гэхэдэ, агуухэ табан гүрэнүүд — Франци, Англи, Америкын Холбоото Штадууд, Советскэ Союз ба Хитадай Арадай Республика — эб найрамдалда ба уласхоорондын аюулгүй байдалда хамаатай шухала асуудалнуудые шиидхэхын түлөө дэлхэйн хоёрдохи дайнай хойто гээхи үе соо илангаяа ехэ харюусалга даана. Тиимэһээ уласхоорондын харилсаануудай түгшүүрилые бага болгохын тулада Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй зүблөө зарлаха гээшэ бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалда дуратай хүнүүдэй хүсэл эрмэлзэлгэтэй таарална.

Корейскэ Арадай Демократическа Республикын Министрнүүдэй Кабинедэй тогтоол

ПХЕНЬЯН, октябриин 8. (ТАСС). Советскэ Союзда ошоод ерэһэн КНДР-эй Правительственна делегациин хүдэлмэрие һайшааха тухай КНДР-эй Министрнүүдэй Кабинедэй гаргаһан тогтоолые Корейн Центральна телеграфна агентство (ЦТАК) дамжуулна.

Советскэ Союзай столица Москвада сентябриин 11-һээ 19 хүрэтэр болоһон хэлсээнүүд манай ороной саашадаа хүгжэлтэдэ ехэ удхашанартай гэжэ тогтоол соо хэлэгдэнэ, Корея ба СССР-эй хоорондохи хани харилсаануудые саашадань хүгжөөхэ, мүн корейскэ проблемые эбэй ёһоор шиидхэхэ, дайнай хойто тээхи үедэ манай ороной арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ хэрэгтэ Советскэ Союзай зүгһөө Корейдэ туһаламжа үзүүлхэ ябадалда хамаатай асуудалнууд хэлсээнэй үедэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

Эдэ хэлсээнүүдэй дүнгүүдые бүрин һайшаан угтаха зуураа КНДР-эй Министрнүүдэй Кабинет хадаа корейскэ арад тухай анхарал оролдолго гаргаһанайнь түлөө Советскэ Правительствода ба советскэ арадта хизаарлашагүй баясхалан хүргэнэ. Мүнөөнэй хэлсээнүүдэй дүнгүүд Корея ба СССР-эй хоорондохи хани харилсаануудые бүри ехээр һайжаруулха, корейскэ асуудалые эбэй ёһоор шиидхэхэ ябадалда, Азида болон бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые аршалан хамгаалха ба аюулгүй байдалые хангаха хэрэгтэ тон ехэ нэмэри оруулалта болохо байна. Эдэ дүнгүүд манай орондо дайнай үедэ һандаргагдаһан арадай ажахые түргэнөөр һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ, манай арадай материальна ба культурна ажабайдалые һайжаруулха шухала нүхэсэл болоно. Советскэ Правительствын бидэндэ үзүүлһэн иимэ тон ехэ туһаламжа хадаа агуухэ Советскэ Союз манай арадые сүлөөлэгшэ байхаһаа гадна, үнэн ба эрхим ханинь болоно гэжэ үшөө дахин гэршэлнэ, тэгшэ эрхэтэй байха ба тэдэнэй суверенитедые хүндэлхэ принцип баримталан ехэ ба бага арадуудай хоорондоо хани харилсаатай ба хани барисаатай байха ябадалһаа үндэһэлдэг Советскэ Союзай гадаадын политикын зүб байһые үшөө дахин гэршэлнэ.

Советскэ арадтай манай хани харилсаа бүхы илалтануудаймнай шухала нүхэсэл болоно, тиин тэрээнээ бүри ехээр бэхижүүлхэ, дайнай хойто тээхи үедэ манай ороной арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба байгуулха хэрэгтэ, эхэ оронойнгоо эбэй ёһоор нэгэдэхэ ба бээ даанхай байха ябадал туйлаха хэрэгтэ, Дальна Востогто ба бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал ба аюулгүй байдалые хангаха хэрэгтэ корейскэ арад бүхы амгалан ажалаа ба бүхы хүсэеэ зорюулжа, тэрээгээрээ Советскэ Союзай үзүүлһэн тон ехэ туһаламжада харюусаха байна.

Британска Гвианадахи событинууд тушаа

ЛОНДОН, октябриин 7. (ТАСС). Британска Гвианын доодо палатын спикерэй орлогшо г-жа Джанет Джаган гэгшын статья «Дейли Уоркер» газетэ тунхаглаба.

Британска Гвианадахи событинууд тухай Джаган хөөрэнэ. Английска энэ колонидо национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй ургажа байһан тухай тус событинууд гэршэлнэ.

1953 оной конституциин ёһоор Британска Гвиана хадаа өөрын парламенттай юм гэжэ статья соо заагдана. Тэрэнь хоёр палатаһаа бүридэдэг: доодо палатань хүн зоноор һунгагдадаг, дээдэ палатань гүрэнэй совет гэжэ нэрлэгдэдэг, олонхи гэшүүдыень губернатор томилдог юм. Дээдэ палата хоёр палатануудаар баталан абтаһан хуулиие болюулха эрхэтэй байна.

Энэ оной апрельдэ болоһон парламентска һунгалтануудта арадай-прогрессивнэ парти илалта туйлаһан байгаа. Тэрээнһээ хойшо энэ парти хадаа антидемократическа конституциие шэнээр хаража үзэхын түлөө тэмсэл хэнэ.

Дээдэ палата гү, али гүрэнэй совет гэжэ Джаган бэшэнэ, олонхинь арадай-прогрессивнэ партида хамаададаг доодо палатын ямаршье прогрессивнэ хэмжээ-ябуулгануудые таһалдуулха гэжэ эрмэлзэдэг юм. Жэшээлхэдэ, доодо палата хадаа жэжэ фермернүүдтэ газар арендээр үгэдэг газар эзэлэгшэдэй ирригационно хүдэлмэри ябуулха тухай хуули һаяхан баталан абаһан байгаа. Ган гасууриһаа уламжалан жэжэ фермернүүдэй ехээр хохидоһон дээрэһээ, иимэ хуули абаха шухала болоһон юм. Уһалууриин каналнуудые сэбэрлэхэһээ помещигүүдэй арсаһан дээрэһээ жэжэ фермернүүдэй байдал бүришье муудаһан байха юм. Гэхэ зуура, энэ хуули гүрэнэй соведээр буруушаагдаһан байна.

Британска Гвианын конституциин антидемократическа шэнжэтэй байһанай баһа нэгэ жэшээ болгон г-жа Джаган доро дурсагдаһан ушарые харуулба. Тэрэнь Джаганай хэлэһэнэй ёһоор, энэ орондо болойжо байһан мүнөөнэй событинуудай гол шалтагаан болоно. Ажалай министр — арадай-прогрессивнэ партиин гэшүүн олонхи гэшүүдынь промышленностиин нэгэ һалбарида хүдэлмэрилдэг ямаршье профсоюзые заатагүй мэдэрхэ тухай хуули баталхые доодо палатын үзэмжэдэ сентябриин 24-дэ табиһан байна. Түргэнөөр баталан абахын тулада энэ хуулиие яаралтайгаар хаража үзэхые тэрэ дурадхаһан байгаа. Энэ дурадхалые палатын олонхидой дэмжэһэн болобошье, губернаторай томилһон спикер доодо палатын гэшүүдэй хүсэл дүүргэхэеэ арсаһан байна. Спикерэй эдэ ябуулгые буруушааажа арадай-прогрессивнэ партиһаа ородог депутадууд палатын заседаниһаа гаража ошоһон байна. Тэдэниие хүн зон дэмжээ. Энэ үдэр олон зонтой митингнүүд боложо, тэрээндэ хабаадагшад «арад зоной дура хүсэлые хизаарлаһан ябадалда буруушаалгаяа мэдүүлһэн байна».

«Арадай-прогрессивнэ парти хадаа конституциин антидемократическа бүхы дүримүүдые болюулхын хойноһоо оролдоно, расистнуудта болон дайн үүдхэгшэдтэ эсэргүү хуули баталан абахые эринэ» гэжэ статьягайнгаа түгэсхэлдэ Джаган тэмдэглэһэн байна.

Корейдэхи сэрэгэй пленэйхидые репатриацилга тушаа

ПЕКИН, октябриин 8. (ТАСС). Синьхуа агентствын корреспондент Кэсонһоо иигэжэ мэдээсэнэ:

Индийскэ харуулай сэрэгүүдэй түлөөлэгшэд корейско-хитадай талада хитадай нэгэ ба корейн табан сэрэгэй пленэйхидые үсэгэлдэр бусаажа үгөө. Тиигэжэ, сэрэгэй пленэйхидэй дунда өөлгүүламжын хүдэлмэри ябуулжа эхилһэн сагһаа хойшо репатриацилые эриһэн ба репатриацилагдаһан сэрэгэй пленэйхидэй ниитэ тоо 117 хүн болоо.

ООН-эй Генеральна Ассамблейн VIII сесси

Политическэ Тусхай комитедтэ

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 8. (ТАСС). Политическэ Тусхай комитедэй октябриин 6-най үдэрэй заседани дээрэ ООН-до шэнэ гэшүүдые абаха тухай асуудалаар үгэ хэлэлгэ үргэлжэлүүлэгдээ.

Швециин түлөөлэгшэ Р. Сандлер түрүүлжэ үгэ хэлэхэдээ, шэнэ гэшүүдые абаха талаар ямаршье һайшаан дурадхал Тусхай комитедэй элидхэл соо хэгдэнэгүй, тиимэһээ энэ комитет асуудалые шиидхэхэ ябадалда туһалнагүй гэжэ тэмдэглээ. Мэдүүлгэ бариһан 14 гүрэнүүдые нэгэн доро абаха тухай Советскэ Союзай делегациин оруулһан дурадхалай түлөө,—гэжэ Швециин түлөөлэгшэ мэдүүлээ,—шведскэ делегаци голосовалха байна. Резолюциин советскэ проектые, «компромисс туйлаха горьтойхон оролдолго гэжэ» шведскэ делегаци тоолоно гэжэ Сандлер үргэлжэлүүлэн хэлээ. Шэнэ гэшүүдые абаха тухай асуудалые саашадаа шиидхэхэ замые советскэ проект заажа үгэнэ. Гэхэ зуура, «һайн туһаламжа үзүүлхэ комитет» гэдэтые байгуулха тухай перуанска резолюциин проектые Р. Сандлер дэмжэһэн байна. ООН-эй шэнэ гэшүүдые абаха тухай асуудал шиидхэхэ талаар алхам хэлгэдэнь туһалхаар шэглүүлэгдэһэн Аюулгүйн Соведэй саг үргэлжын табан гэшүүдэй али бүхы хүсэлэлые дэмжэхэ хэрэгтэй гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Шэнэ гэшүүдые абаха тухай асуудалые шиидхэхэдээ ООН-эй Уставые наринаар сахиха шухала гэжэ Ливанай түлөөлэгшэ мэдүүлээ. Устав хадаа Аюулгүйн Соведэй зүбшөөһэн һайшаан дурадхал хэхэ шухала байһые хараална, тиихэдээ, Аюулгүйн Соведэй саг үргэлжын табан гэшүүдэй иимэ һайшаан дурадхал нэгэн һаналаар хэхыень эринэ гэжэ Ливанай түлөөлэгшэ үргэлжэлүүлээ. Ливанай делегаци хадаа перуанска резолюциин проект асуудалые шиидхэлгэдэ туһалжа шадаха проект болоно гэжэ тоолоод, тэрэнэй түлөө голосовалха байна гэжэ тэрэ саашань мэдүүлһэн байна.

«Һайн туһаламжа үзүүлхэ комитедые» байгуулха тухай перуанска резолюциин проектые Новая Зеландиин, Кубагай, Канадын ба Нидерланданудай делегацинууд мүн лэ дэмжэһэн байна. Перуанска проектые дэмжэн үгэ хэлэхэ зуураа, шэнэ гэшүүдые абаха тухай һаналаа нэгэдэхын тулада, энээнэй түлөө ехэтэ оролдожо байһан гүрэнүүдэй хоорондо хэлсээ хэлгэ, минии һанахадамни, эгээн һайн арга боломжо мүн,—гэжэ новозеландска делегат мэдүүлээ. Новая Зеландиин түлөөлэгшэ СССР-эй делегациин дурадхаһан резолюциин проектые буруушааһан байна.

Аргентинын ба Кубагай түлөөлэгшэд үгэ хэлэхэдээ, ООН-эй шэнэ гэшүүдые абаха тухай асуудал шиидхэхэдээ, Аюулгүйн Соведэй саг үргэлжын гэшүүдэй нэгэн һаналтай байха принцип тухай анир гарааагүй.

Заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Украинска ССР-эй түлөөлэгшэ Пыламарчук СССР-эй делегациин дурадхаһан резолюциин проектые дэмжэһэн байна. «Мүнөө уласхоорондын оршон байдалай һайжархада арадуудай найдажа байхада,—гэжэ Украинын түлөөлэгшэ мэдүүлээ, —ООН-до 14 гүрэниие нэгэн доро абалга хадаа уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалые һуларуулха замдахи урагшаа дабшалта, мүнөө тон бэрхэшээлтэй байдалда ороһон Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин нэрэ хүндые дээшэлүүлхэ хэмжээ болохо байна.

Гэхэ зуура, Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида хэдэн олон түрэнүүд урда мэтэ орохо аргагүй байһан зангаараа,—гэжэ УССР-эй түлөөлэгшэ үргэлжэлүүлээ.—ООН-эй гэшүүндэ тэдэниие абаха тухай гуйжа үни хада мэдүүлгэ бариһан 14 гүрэнүүдэй мүнөө хүрэтэр организацида ороогүй байһанай шалтагаан юуб гэхэдэ, ООН-эй гэшүүд байһан хэдэн гүрэнүүд зарим гүрэнүүдые үмөөрхэ политика, нүгөөдэ заримыень илган газаашалха политика ябуулдаг байна. Тэдэнэр хадаа үнэн зүбөөр ба сэхээр хандахын орондо зарим гүрэнүүдые ООН-эй гэшүүндэ абахые баадхадаг, заримыень тусхайлбал: Румыниие, Венгриие, Болгариие, Албаниие, Монголой Арадай Республикые ООН-до абахаһаа арсадаг байха юм. Хэрбээ үмөөрхэ ба илгаа гаргаха политикын тала баригшадай, энэ политикые бэшэ, харин ООН-эй Уставые хүтэлбэри болгоо һаань шэнэ гэшүүдые абаха ябадалда тохёолдоһон мухардалгаһаа гараха зам олдохо байна.

Үни хада мэдүүлгэ бариһан 14 гүрэниие Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин гэшүүндэ нэгэн доро абаха тухай Советскэ Союзай дурадхал мүнөө тохёолдоод байһан мухардалгаһаа гараха үнэн арга мүн болоно гэжэ Украинска ССР-эй делегаци тоолоно.

Американецууд ба лисынмановецууд Корейдэ провокаци хэнэ

ПЕКИН, октябриин 7. (ТАСС). Синьхуа агентствын корреспондентын Кэсонһоо мэдээсэһэнэй ёһоор хитадай сэрэгэй 60 пленэйхидые лисынмановецууд ба гоминдановецуудай Тайван эльгээхэ гэжэ байһан һанаашалгые Корейдэхи американска засагаархид дэмжэнэ. Эдэ пленэйхидые энэ оной июньдэ лисынмановецуудай лагерьнуудһаа хүсөөр хулгайлжа абаашаһаниинь мэдээжэ байна бшуу.

«Сүлөөлхэмнай» гэһэн хэбэртэйгээр лисынмановецуудай хүсөөр барижа абаашаһан манай талын пленэйхидые бэдэрэн оложо бусаахын тулада хүсэлэл гаргахабди гэжэ Марк Кларкын мэдүүлһэн мэдүүлгэ бүгэдэндэ мэдээжэ гэжэ корреспондент бэшэнэ. Гэхэ зуураа, сэрэгэй пленэйхидые хүсөөр бариха гэһэн американска түсэбые далдалан нюухын тулада Кларк мэдүүлгэ хэһэн байгаа гэжэ баримтанууд дээрэһээ харагдана. Хүсөөр абаашагдагшадые бэдэрэн оложо бусаахын тулада американецууд үнэндөө, ямар нэгэн хэмжээ хэзээдэшье абаагүй ба абахыешье хүсэнэгүй.

Франицда юумэнэй сэн хүндэрнэ

Ланьелиин правительствын «сэнгүүдые химдаруулха» талаар кампани соносхобошьень Франциида эдеэ хоолой продукцинуудай сэн ургажа үргэлжэлһөөр. Официальна мэдээнэй ёһоор гансахан недели соо сентябриин 19-һөө 26 хүрэтэр эдеэ хоолой 25 янзын продуктнуудай сэн дээшэлһэн байна.

Уласхоорондын шатарай турнир

ЦЮРИХ, октябриин 7. (ТАСС). Дэлхэйн түрүү һуури эзэлхые хүсэгшэдэй шатарай матч-турнирай 21-дэхи тур мүнөөдэр Цюрихтэ болобо. Турнирта түрүүлжэ ябаһан Смыслов Котовтой наадаһан партидаа ехээр урагшагүйдөө. Тэнсүүшэгээр наадажа байтараа Смыслов ехэ алдуу хэжэ хоёр бодоёо тэргээр андалдаха баатай болоһон байна. Тон үсэдөөр тулалдабашье 40-дэхи ябадалдаа тэрэ шүүгдээб гэжэ мэдэрхэ баатай болобо. Энэ хадаа турнирай үедэ Смысловой түрүүшын шүүгдэлгэ юм. Хуушан-индийскэ хамгаалалга хэрэглэһэн Решевскитэй наадаһан Штальберг бүлюу байдалтай болоһон байгаа, гэбэшье американска гроссмейстер партиингаа тэг дунда бэрхээр эсэргүүсэлтэ хэжэ тэдэнэр тэнсүү байдалтай болоһон байна. Тиигээд 34-дэхи ябадалда тэдэнэр тэнсэхэ гэжэ хэлсэһэн байна. Бронштейн Эйветэй хараар наадаһан аад, бүлюу байдалтай болоһон байгаа. Гэбэшье, голландска гроссмейстер түгэсхэл дээрээ шадамар бэрхээр хамгаалалга хэжэ тэнсэһэн байна. Авербах Таймановтай наадахадаа шадабари ехээр гаргаһан дээрэһээ 36-дахи ябадалдаа нүтөөдэеэ мадлаһан байна. Керес ехэ шадамараар наадажа Болеславскиие шүүгээ. Петросян Найдорф хоёр намдуу аалинаар тэмсэһэнэйнгээ һүүлдэ тэнсэһэн байна. Сабо Глигорич хоёрой парти хойшолуулагдаа.

Үглөөдэр турнирта хойшолуулагдаһан партинууд наадагдаха үргэлжэлүүлэгдэхэ байна.

Республиканска больницын б... дээрэ башенна кранай маш... А. Посельский һайнаар хүдэлмэри... Тэрэ «БГСМ—5» маркын кра... үдэрэйнгөө нормые хододоо у... дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Посельс... хүдэлмэрилжэ байна.

В. Шитиковэй ф...

Оролдосотой колхо...

Ямаршье ажалда ябаа... Евстафий Иннокентьевич Су... ходол магтаалтай ябадаг юм. ... үбһэнэй хүдэлмэриин үедэ се... силкын машинистаар, таряа хур... гын үедэ жаткын машинистаар... дэлмэрилхэ зуураа, нүхэр Су... хододоо ажалай жэшээ хару... ябадаг. Энэ жэлэй 8 һара соо ... ажалта үдэр олоо. Колхозой ... ажалда һайнаар ажаллахаһаа ... на, нүхэр Сумкин хүүгэдээ хү... жүүлхэ, эрдэмдэ һургаха хэр... ехэ анхарал хандуулдаг. Евста... Иннокентьевичын ехэ хүбүүн с... гэй академидэ, Иннокентий ... хүбүүниинь Улан-Удын зоовет... нарна институтда һурана, мүн ... лентина басаганиинь 10-дахи ... ста, үшөө хоёр үхибүүдынь 7-... класста һурана.

Т. Балаганска...

Тобшо һонинууд

★**Студентнэрэй туһаламжа.** ... хан Улан-Удын педучилищиин ... дентнэр Хэжэнгын аймагай «... мунизм» колхоздо ошожо, хартэ... ба овощь хуряалгадань туһалб...

★**Шэнэ интернат.** Бичурын аймагай Буйска долоон жэлэй һур... лиин дэргэдэ 30 һурагшадай ба... интернат баригдаба. Эндэ хо... һурагшад байрлана.

ТООДОГ

(Натуралистын тэмдэглэл)

Хизаар ороноо шэнжэлхэ рес... ликанска музейн байгаалиин т... та орогшо бүхэн тоодог гэжэ ... шубуунай мануулиие ехэ һонь... харадаг юм.

Тоодог манай республикын ... газарнуудта, Ярууны, Баргажа... тайгын үндэр таланууудта, илан... Зэдэ голые зубшан, Боргойн ... талада олоорпо байрладаг.

Энэ шубуун эртэ хабар... һарын эхээр, саһанай хайл... үшөө урдаүгыйдэ урда зүгһөө ... дэг. Дулаан ба саһа багатай ... нүүдэтэ тоодог манай эндэ үбэ... дэг байна.

Талын томо энэ шубуун ... үедэ тарянай полинууд д... ороохо түүжэ, зүнинь набша... гоогоор ба хорхой тарш... хооллодог.

Эмэ тоодогууд үндэглэхэ ... (май сар) эрэ тоодогуудһаа ... раа һалан ябадаг юм.

Тоодог томо бэетэй. Тэрэнэй ... дын шэгнүүр 7,5-һаа 12 килогр... хүрэтэр болодог.

Агнууриин олзоборилгын ... тэ шубуун мүнөө манай респ... кын территори дээрэ үсөөрө... мэһээ тэдэниие үсхэн, олон бол... зорилгоор энэ шубуунай аг... мүнөө хориглоно.

З. Бухарс...

Редакторай ор... Д. Л. ЛОБСАН...

Мүнөөдэр кино театрнууд...

«ПРОГРЕСС» кинотеатрта — ... **из неволи»** (11 ба 12 ч. 30 м.), ... саанхэ уранһайханай ... (14, 16, 18, 20 ба 22 ч.), ... «Новости дня» № 45.

«ЭРДЭМ» кинотеатрта — «М... (11 ба 13 ч.), «Тяжелые годы» ... 19 ба 21 ч.), хилын саанхэ ... фильм (23 ч.), киножурнал ... техника» № 9.

«ХРОНИКА» кинотеатрта — ... на с характером» (11, 13, 15, ... 20 ч. 30 м., ба 22 ч. 30 м.), ... ханай уран фильм «По берегам ... Волги» (18 ч. 30 м.).

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора—7-85, отв. секретаря—3-23, партийной жизни, сельского хозяйства—10.17, пропаганды в переводов—6-84, культуры и быта, промышленности —4-52, мест. информации и писем—11.05. Для междугородных переговоров—16.

Н—00648. Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР.